

Avdelningen för regelarbete och expertstöd
Jan Westman, 08-705 89 27
arbetsmiljoverket@av.se

Arbetsmiljöverkets marknadskontrollprogram 2012-2014

Kort beskrivning av marknadskontrollprogrammen

Arbetsmiljöverket har marknadskontrollansvar för nedanstående produktområden. För varje produktområde upprättas ett marknadskontrollprogram som redovisas i form av bilagor till denna övergripande beskrivning.

Maskiner	Bilaga 1
Personlig skyddsutrustning	Bilaga 2
Tryckbärande anordningar	Bilaga 3
Enkla tryckkärl	Bilaga 4
Utrustning för explosionsfarlig miljö	Bilaga 5
Produkter inom det oharmoniserade området	Bilaga 6

Programmen ser något olika ut för olika produktområden och innehåller följande exempel på rubriker

- Regelverket för området samt avgränsning i tillsynsansvar mot andra marknadskontrollmyndigheter.
- Produktkategorier
- Utrustningens karaktäristika
- Riskvärdering
- Metoder för marknadskontroll
- Mål för marknadskontroll
- Uppföljning av insatser
- Samverkan intern inom Arbetsmiljöverket
- Samverkan externt
- Förslag till proaktiva marknadskontroll projekt 2012-2014. Oftast är förslagen för 2012 mer detaljerade medan resurser för följande år inte alltid är angivna. Konsumentprodukter markeras med ett K.

- Uppföljning av den proaktiva Marknadskontrollen finns med i några program

Programmen beskriver inte den reaktiva marknadskontrollen.

Vi avser att göra programmen för 2013-2015 mer likformiga. Vi hoppas då få med skadestatistik som kan ligga till grund för våra prioriteringar, en mer tydlig motivering varför dessa projekt valts och en uppföljning av 2011 i varje program.

Avdelningen för regelarbete och expertstöd
Monica Torgrip, 08-730 94 01
arbetsmiljoverket@av.se

Bilaga 1 av Arbetsmiljöverkets marknadskontrollprogram. Marknadskontrollprogram 2012-2014 Maskiner

Kostnadsställe: 540
Prestation: 433
Aktivitet: 80102

Enligt Tillsynsserien 2/2007 "Arbetsmiljöverkets strategi för arbete med marknadskontroll" ska ett marknadskontrollprogram i enlighet med produktsäkerhetsförordningen (2004:469) upprättas för de olika produktområden som Arbetsmiljöverket har ansvar för inom marknadskontrollen. Produktsäkerhetsförordningen gäller varor som tillhandahålls i näringsverksamhet eller i offentlig verksamhet och som är avsedda för konsumenter eller kan antas komma att användas av konsumenter (konsumentprodukter). Då Arbetsmiljöverkets tillsynsområde huvudsakligen omfattar maskiner som ligger utanför Produktsäkerhetsförordningens tillämpningsområde är detta marknadskontrollprogram inte avgränsat till konsumentprodukter utan avser hela maskinområdet. Detta är även i linje med Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter som ska tillämpas från 1 januari 2010.

Regelverket för maskiner samt avgränsning i tillsynsansvar mot andra marknadskontrollmyndigheter

Regelverket

Europaparlamentets och Rådets direktiv 2006/42/EG av den 17 maj 2006 om maskiner och om ändring av direktiv 95/16/EG (omarbetning).

Överfört i svensk rätt genom AFS 2008:3, Maskiner.

Andra myndigheter

Konsumentverket är samordnande myndighet när det gäller konsumentprodukter. Många maskiner som säljs på den svenska marknaden är enligt tillämpningsområdet i produktsäkerhetslagstiftningen även konsument-

produkter. För dessa maskiner har Arbetsmiljöverket ytterligare skyldigheter och befogenheter än vad som följer av Arbetsmiljölagen.

Boverket är ansvarig myndighet för vissa anordningar som är avsedda att införlivas i fastigheter. Vissa av dessa anordningar omfattas av maskindirektivet. De anordningar som Boverket direkt reglerar som omfattas av maskindirektivet är:

- fast installerade hissar som inte omfattas av hissdirektivet, exempelvis varuhissar, plattformshissar, trapphissar och tillsynshissar;
- rulltrappor;
- motordrivna portar i de delar som är undantagna från byggprodukt-direktivet.

För dessa maskiner anger Boverket i sina föreskrifter att de ska vara utförda i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Eventuella förbud eller förelägganden måste Arbetsmiljöverket utfärda med stöd av sina bemyndiganden och sin implementering av maskindirektivet.

Transportstyrelsen (f.d. Sjöfartsverket) är ansvarig myndighet för direktivet om fritidsbåtar. Detta direktiv omfattar förutom båten i sig även inombordsmotorer och manöverreglage medan utombordsmotorer är maskiner enligt maskindirektivet och omfattas av Arbetsmiljöverkets regler.

Transportstyrelsen (f.d. Vägverket) reglerar utförandet på ett stort antal fordon. Vissa fordon omfattas dock av maskindirektivet och faller därmed under Arbetsmiljöverkets tillsynsansvar. Exempel på sådana fordon är terränggående fyrhjulingar, motorcyklar och snöskotrar samt minimotorcyklar och gokarts såvida de inte är avsedda för tävlingsbruk.

Transportstyrelsen (f.d. Vägverket) ansvarar även för trafiksäkerhetslagstiftningen för vissa mobila maskiner som i övrigt omfattas av maskindirektivet såsom mobilkranar.

Vissa anordningar som definitionsmässigt är maskiner är undantagna ur maskindirektivets tillämpningsområde och omfattas istället av andra direktiv som införlivats av andra myndigheter. De vanligaste exemplen är:

Läkemedelsverket: medicintekniska maskiner

Elsäkerhetsverket: i artikel 2 k) finns ett antal elektriska maskiner uppräknade som är undantagna ur tillämpningsområdet och i stället omfattas av Elsäkerhetsverkets regler som införlivar lågspänningsdirektivet.

Maskiner som omfattas av maskindirektivet kan även omfattas av andra europeiska produkt direktiv som införlivats i svensk rätt av andra myndigheter. De vanligaste exemplen är:

Elektromagnetisk kompatibilitet: **Elsäkerhetsverket**

Buller i miljön från utrustning som är avsedd att användas utomhus: *Naturvårdsverket*

Radioutrustning och teleterminalutrustning: *Post- och telestyrelsen*

Om Arbetsmiljöverket upptäcker brister på maskiner där andra myndigheter har ansvar för marknadskontrollen är det viktigt att informera och samråda med den ansvariga myndigheten om behov av åtgärder.

Produktkategorier

Enskilda maskiner:

Maskindirektivet omfattar ett stort antal olika sorters maskiner och det är i stort sett omöjligt att göra en uttömmande lista på vilka maskiner som ingår. Vissa indelningsgrunder kan göras t.ex. handhållna, bärbara, mobila och stationära maskiner. Andra indelningsgrunder kan vara funktion, t.ex. kranar, lyftplattformar, sågar o.s.v. Ytterligare en indelningsgrund kan vara inom vilken bransch maskinen normalt är avsedd att användas t.ex. byggmaskiner, livsmedelsmaskiner, plast- och gummimaskiner, jordbruksmaskiner eller verkstadsmaskiner. Den senare indelningsgrunden har varit dominerande inom standardiseringen.

En grupp maskiner:

Maskinlinjer, robotceller o.dyl. där flera maskiner ställs upp och styrs så att de fungerar som en enhet.

Utbytbar utrustning:

Utrustning som ändrar en maskins funktion och som släpps ut på marknaden i syfte att av operatören själv sammansättas med en maskin eller en serie av olika maskiner eller med en traktor, såvida denna utrustning inte är en reservdel eller ett verktyg.

Säkerhetskomponenter:

En komponent som fullgör en säkerhetsfunktion, som släpps ut på marknaden separat, som om den inte fungerar eller fungerar dåligt utgör risk för personers säkerhet, och som inte är nödvändig för att maskinen ska fungera eller som kan ersättas med normala komponenter för att maskinen ska fungera.

Lyftredskap:

Komponenter eller utrustning som inte är monterad på maskinen och som är placerad antingen mellan maskinen och lasten eller på lasten i syfte att ansluta den. En lista med exempel på vad som är att anse som lyftredskap och exempel på utrustning som inte omfattas av direktivet finns på kommissionens hemsida.

Kedjor, kättingar, linor och vävband:

Kedjor, kättingar, linor och vävband konstruerade och tillverkade för lyftändamål som delar av lyftande maskiner eller lyftredskap.

Avtagbara mekaniska kraftöverföringsanordningar:

Avtagbar komponent som är avsedd för kraftöverföring mellan en självgående maskin eller en traktor och en annan maskin genom sammanlänkning vid den första lagringen. När den släpps ut på marknaden med sitt skydd ska den betraktas som en produkt.

Delvis fullbordade maskiner:

Sammansatt enhet som nästan utgör en maskin men som inte ensam kan användas för något särskilt ändamål och som är avsedd att byggas in i eller monteras ihop med andra maskiner eller med andra delvis fullbordade maskiner eller annan utrustning, så att de bildar en maskin enligt maskindirektivet. Även delvis fullbordade maskiner ska vara föremål för marknadskontroll.

Utrustningens karakteristika

Maskindirektivet är ett heltäckande direktiv såtillvida att tillverkaren är skyldig att göra en bedömning för att fastställa alla hälso- och säkerhetskrav som är tillämpliga på maskinen och bedöma riskerna. Maskinen ska därefter konstrueras och tillverkas med hänsyn till resultatet av denna riskbedömning. För varje enskild maskin är normalt ett stort antal olika hälso- och säkerhetskrav tillämpliga och det är ofta svårt att bedöma om en maskin i alla aspekter till fullo uppfyller alla krav. En maskin kan i vissa avseenden väl uppfylla gällande krav, i vissa avseenden uppenbart avvika och i ytterligare andra avseenden ha ett utförande som kan vara svårbedömt. De grundläggande principerna för integration av säkerheten i konstruktionen gör också att det i många fall kan finnas olika tolkningar om vad som är tekniskt och ekonomiskt möjligt och rimligt när det gäller att eliminera risker istället för att skydda respektive varna för risker.

Förutom risker för att komma i kontakt med rörliga maskindelar som normalt förknippas som en signifikant risk när det gäller maskiner omfattar direktivet ett stort antal andra risker såsom ergonomiska risker, styrsystemsäkerhet, bristande hållfasthet och stabilitet, elektriska risker, brand, explosion, buller, vibrationer, strålning, utsläpp av farliga ämnen, risker på grund av mobilitet och lyft, förutsebar felanvändning o.s.v.

Harmoniserade standarder preciserar direktivets grundläggande hälso- och säkerhetskrav. En harmoniserad standard som har sin referens publicerad i Europiska Unionens Officiella Tidning (EUT) ger presumtion mot direktivets grundläggande hälso- och säkerhetskrav. En sådan standard avspeglar den skyddsnivå som kan förväntas med hänsyn till den tekniska utvecklingsnivån ("state-of-the-art"). I dagsläget finns referens till 548 standarder under maskindirektivet publicerade i EUT.

Harmoniserade standarder ses regelbundet över och revideras emellanåt. Det kan innebära att den faktiska kravnivån för en viss produkt ändras när en ny

standard ersätter en gammal. Det finns då ett behov av att kontrollera att produkter som släpps ut på marknaden uppfyller den nya kravnivån.

Vissa delar av maskinsektorn utgörs av relativt lokalt producerade maskiner med begränsad spridning regionalt eller inom ett begränsat antal medlemsstater. Andra delar präglas av massproducerade maskiner med stor spridning. Dels gäller det lågprismaskiner, ofta producerade i Asien, med en stor volym som säljs i detaljhandeln, via Internet, postorder och liknande försäljningskanaler. Dels gäller det tyngre tekniskt specialiserad utrustning där ett fåtal stora tillverkare agerar på en global marknad. Exempel på det senare är entreprenadmaskiner, kranar och andra stora mobila maskiner. Många av dessa maskiner finns i snarlika varianter med ett speciellt utförande för den europeiska marknaden. När det gäller sådana maskiner är s.k. grå import/parallelimport ett ökande problem. Det innebär att en europeisk importör direkt-importerar maskiner avsedda för t.ex. den asiatiska eller amerikanska marknaden, som kan ha modellbeteckningar som motsvarar de på den europeiska marknaden, men som inte uppfyller kraven i den europeiska lagstiftningen.

Riskvärdering

På grund av den stora spännvidden av olika maskintyper och utföranden går det inte att göra en generell riskvärdering för maskiner som sådana. Spännvidden är från maskiner helt i avsaknad av signifikanta risker till maskiner som medför mycket stora risker. I direktivets bilaga 4 finns en lista över maskiner som ska genomgå ett särskilt förfarande för bedömning av överensstämmelse. Maskinerna i den listan medför alla stora risker. Man kan däremot inte göra härledningen att maskiner som inte finns upptagna i bilaga 4 medför lägre risker.

Med begränsade personella resurser måste hela tiden en avvägning göras avseende utrymmet för planerade marknadskontrollinsatser i förhållande till reaktiva insatser. Åtgärder på grund av information om farliga maskiner t.ex. från andra medlemsstater, som en följd av olyckor och tillbud, genom konkurrentanmälningar o.s.v. är ofta angelägna.

Exempel på områden där planerade marknadskontrollinsatser kan vara motiverade är t.ex.:

- Maskintyper som medför risker och där man har grunder för att anta att ett flertal tillverkare och leverantörer signifikant avviker från den tekniska utvecklingsnivån som t.ex. avspeglas i harmoniserade standarder.
- Maskintyper som ofta är representerade i olyckor och tillbud och där man kan anta att den konstruktiva utformningen är en bidragande orsak.
- Maskintyper där man misstänker att de på grund av sin konstruktion långsiktigt kan ge hälsoproblem på grund av att de utsätter användarna

för exponering av t.ex. buller, vibrationer, ergonomiska belastningar, damm eller farliga ämnen.

- Maskintyper där det råder en omfattande illojal konkurrens.

Mål för marknadskontrollen

Medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att endast sådana maskiner får släppas ut på marknaden och/eller tas i drift som uppfyller de tillämpliga bestämmelserna och inte äventyrar hälsa och säkerhet för personer samt i förekommande fall husdjur eller egendom (Artikel 4.1). Medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att delvis fullbordade maskiner släpps ut på marknaden endast om de uppfyller tillämpliga delar av bestämmelserna (Artikel 4.2). Om en medlemsstat konstaterar att en CE-märkt maskin kan äventyra hälsa och säkerhet för personer och i förekommande fall husdjur och egendom, ska den vidta alla lämpliga åtgärder för att se till att denna maskin dras tillbaka från marknaden, inte släpps ut på marknaden och/eller tas i drift eller att dess fria rörlighet begränsas (Artikel 11.1). Om en medlemsstat konstaterar att en märkning inte överensstämmer med tillämpliga bestämmelser ska tillverkaren eller dennes befullmäktigade representant vara skyldig att bringa produkten i överensstämmelse samt att se till att överträdelserna upphör. Om den bristande överensstämmelsen kvarstår, ska medlemsstaten vidta alla lämpliga åtgärder för att begränsa eller förbjuda utsläppandet på marknaden av produkten i fråga eller se till att den återkallas (Artikel 17.2 - 3).

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93

Medlemsstaterna ska organisera och genomföra marknadskontroll i syfte att säkerställa att produkter som omfattas av harmoniserad gemenskapslagstiftning vilka, då de används i enlighet med sitt avsedda ändamål eller under rimligen förutsebara förhållanden och då de installeras och underhålls på korrekt sätt, kan äventyra användarnas hälsa eller säkerhet, eller vilka på annat sätt inte uppfyller tillämpliga krav i harmoniserad gemenskapslagstiftning dras tillbaka eller förbjuds eller hindras från att tillhandahållas på marknaden, och att allmänheten, kommissionen och de övriga medlemsstaterna informeras om detta. De nationella infrastrukturerna och programmen för marknadskontroll ska se till att effektiva åtgärder kan vidtas för alla produkter, oavsett kategori (maskiner avsedda för såväl konsumentbruk som yrkesmässig användning), som omfattas av harmoniserad gemenskapslagstiftning. Marknadskontrollmyndigheterna ska göra lämpliga kontroller i tillräcklig omfattning av produkters egenskaper; detta ska ske genom dokumentkontroll och, där så är lämpligt, genom fysisk kontroll eller kontroll i laboratorium av ett ändamålsenligt urval. I samband med detta ska de beakta etablerade riskbedömningsprinciper samt klagomål och annan information.

Lämpliga metoder för marknadskontroll

Arbetsmiljöverket har ett stort inflöde av information om maskiner som inte uppfyller gällande krav. På grund av bristande personella resurser medför detta att huvuddelen av marknadskontrollinsatserna är av reaktiv karaktär.

Då marknadskontroll utgörs dels av kontroll av att produkter som släpps ut på marknaden uppfyller bestämmelserna i tillämplig lagstiftning, dels av vidtagande av åtgärder vid överträdelse, så är det viktigt att dessa aktiviteter står i proportion till varandra. Att driva ärenden mot tillverkare och leverantörer är normalt mycket resurskrävande och det är viktigt att fullfölja de ärenden som startats. Om en leverantör vet att Arbetsmiljöverket upptäckt brister på en maskin men att det inte leder till några följder så har det troligen en motsatt effekt än den som eftersträvas med verkets marknadskontroll.

Området utmärks av stort informationsflöde som ofta ställer krav på snabb reaktion. Då det är fråga om tillsyn över totalharmoniserad europeisk lagstiftning ställs stora krav på enhetliga bedömningar och insatser för att säkerställa att identifierade produkter behandlas effektivt och likartat över hela landet.

Marknadskontroll mot tillverkare och importörer

Marknadskontroll mot tillverkare och importörer utgörs ofta av kravställande gällande bristfälliga produkter som upptäckts i distributions- eller användarledet men kan även utgöras av tillsyn på tillverkningsställen, utställningslokaler eller mässor.

Marknadskontroll i distributionsledet

I och med att AFS 2008:3, Maskiner, träder i kraft den 29 december 2009 så finns tydliga raka krav på vad som gäller i distributionsledet för den som säljer maskiner. För att kunna möta de krav som ställs på en effektiv marknadskontroll och för att få upp volymerna på de produkter som kontrolleras bör Arbetsmiljöverkets insatser i distributionsledet ökas.

Marknadskontroll i bruksskedet (på arbetsplatser)

Marknadskontroll på arbetsplatser av serietillverkade produkter bör normalt ske i centrala projekt av AI i samarbete med RE.

Marknadskontroll av platsbyggda maskiner och maskinlinjer kan bedrivas antingen som centrala eller regionala projekt eller som en del av den löpande inspektionsverksamheten.

Åtgärder vid överträdelse (kravställande)

RE har ett huvudansvar när det gäller kravställande mot tillverkare, importörer, generalagenter och liknande när det gäller brister i de grundläggande hälso- och säkerhetskraven. Enligt tillsynsserien 3/2007 fattar RE (CT) beslut om säljförbud samt förelägganden om produktåterkallelse eller varningsinformation. RE handlägger också ärenden som gäller tillverkare och importörer från andra länder, skyddsklausulanmälningar, kontakter med tullen, kontakter med andra länders marknadskontrollmyndigheter och med Europeiska kommissionen samt yttranden i överklagningsärenden.

Åtgärder på en arbetsplats som innebär en inskränkning i den fria rörligheten

Krav riktade mot en användare är inte en del av marknadskontrollen men kan ändå innebära en inskränkning i den fria rörligheten för en produkt. Ett sådant beslut ska ske i samråd med RE för bedömning av behovet av marknads-kontrollerande åtgärder som en följd av beslutet och om behovet av en anmälan till Europeiska kommissionen av de vidtagna åtgärderna.

Provning av produkter

I många fall krävs en provning av en produkt för att konstatera om den uppfyller de grundläggande hälso- och säkerhetskraven. Provning som verktyg i marknadskontrollen bör användas i samband med planerade projekt eller vid rimlig misstanke om avvikelse från de grundläggande hälso- och säkerhetskraven.

Förutsättningarna för provtagning regleras i AML 7 kap 3 § där det anges att tillsynsmyndighet efter anfordran har rätt att erhålla de upplysningar, handlingar och prov samt påkalla de undersökningar som behövs för tillsyn enligt lagen, samt i AMF 22 § där det anges att den vars verksamhet varit föremål för tillsyn enligt 7 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160), skall ersätta tillsynsmyndigheterna för sådana kostnader för undersökning av prov som har varit skäligen påkallade.

RET ämnar årligen återkommande proaktiv MK/provning av maskiner av en viss typ.

Straffsanktioner

Åtalsanmälan bör övervägas vid överträdelse av AFS 2008:3, 6 § d) samt Lagen om CE-märkning (2004:1534) 2§ och 6 §.

Samverkan internt inom AV

Grunderna för den interna samverkan finns i tjänstemeddelandet om Marknadskontroll och produkttillsyn.

Dessutom gäller för att säkerställa en effektiv marknadskontroll:

- att det på distrikten finns någon som är samordningsansvarig respektive sakkunnig för marknadskontroll/produkttillsyn
- att det inom verket finns nätverk för marknadskontroll
- att planeringen medger utrymme för att agera inom rimlig tid på inkommande information om produkter som inte uppfyller gällande krav
- att distrikten genomför tillsyn i distributionsledet,

- att resurser säkerställs för att vidta och fullfölja åtgärder mot tillverkare, importörer och distributörer som inte uppfyller gällande krav.

Samverkan i planerade projekt regleras i respektive projektplan.

Samverkan med externa aktörer

Arbetsmiljöverket har de bemyndiganden och tillsynsmedel som krävs för att genomföra marknadskontroll på egen hand. Samverkan med andra myndigheter är framförallt aktuellt i de fall tillsynsansvaret gränsar till, eller överlappar, mot andra marknadskontrollmyndigheter. Exempel på detta är Konsumentverket när det gäller maskiner som är konsumentprodukter och Boverket när det gäller vissa typer av hissar, rulltrappor och motordrivna portar. Andra aktörer som branschorganisationer m.m. kan vara betydelsefulla som informationskanaler men någon direkt samverkan sker normalt inte i myndighetsutövningen.

Inom det europeiska administrativa samarbetet om marknadskontroll av maskiner (ADCO-MD), genom det europeiska systemet för snabbt utbyte av information om farliga produkter (RAPEX) och via den europeiska produkt-databasen för marknadskontroll (ICSMS) får AV information om bristfälliga maskiner och vidtagna åtgärder från andra medlemsstater. AV behöver i sådana fall bedöma om maskinerna finns på den svenska marknaden och överväga vilka åtgärder som måste vidtas i Sverige för att uppnå samma effekt som i den ursprungliga medlemsstaten. På samma sätt genererar marknadskontroll-ärenden i Sverige aktiviteter i andra medlemsstater.

När det gäller utländska tillverkare, importörer, anmälda organ m.m. kan det ibland vara befogat att söka samverkan med ansvariga myndigheter i respektive land.

Samverkan med tullen när det gäller misstanke om avvikelser hos maskiner som importeras från tredje land har ännu inte utnyttjats men är en möjlighet för framtiden.

Planerade insatser under en 3-årsperiod

Se bilaga 1 och 2.

Indikatorer

Några entydiga indikatorer som påvisar effekten av Arbetsmiljöverkets marknadskontroll finns inte i dagsläget. Att som kriterium redovisa registrerade ärenden eller granskade produkter kan leda till en ineffektiv styrning som i sig inte tar hänsyn till uppnådda effekter. Då huvudsyftet med marknadskontrollen är att få tillverkare och leverantörer att frivilligt följa gällande regler är antalet förelägganden och förbud en missvisande indikation av verkets arbete med marknadskontroll.

Under 2011 sker ett försök att följer RET upp MK-ärenden, för att säkerställa att de inte blir liggande onödigt länge och i så fall kunna påvisa bristande resurser.

Någon form av opinionsmätning är troligen den bästa indikatorn på effekten av verkets arbete.

När vi har arbetsskadestatistik som tydligt visar på samband mellan en viss maskin och skador, skulle vi kunna följa trender. Men statistiken idag är inte på den detalj nivån att den går att koppla till vårt arbete inom marknadskontroll.

Bilaga 1 Projekt (marknadskontroll eller marknadskontroll och kravställande):
Mandagar/kilokronor för respektive avdelning RE, I, J och K Siffror för 2013 och 2014 är
preliminära

K= Även konsumentprodukter

Delprojekt	2012			2013			2014		
	RE/kr	I/kr	J/kr K/kr	RE/kr	I/kr	J/kr K/kr	RE/kr	I/kr	J/kr K/kr
Robotceller inkl avslutande projkonf. (1 dag)	35/60	30 +10=40	4/0 0/0						
CNC-maskiner för träbearbetning	10/0	150/0	3/0 0/0						
Vedmaskiner (K)	28/0	0/0	3/0 3/0	Ej fastställt					
Små hjullastare	8/10	0/0	0/0 0/0						
Fordonslyftar**	30/15	0/0	3/0						
Tillbehör till röjsågar**	20/0	0/0	3/0						
Handhållna maskiner, deklARATIONER av vibrations- och bullervärden	30/0	0/0	1/0 1/0						
Vindkraftverk	30/20	0/0	1/0 0/0						
Bowlingmaskiner*	12/20	160/0	5/0 4/0	5/0	150/0				
Styrssystem***				Ej detaljplanerat.			Ej detaljplanerat.		
Handhållna maskiner				Ej detaljplanerat. Förberedelser för 2014			Ej detaljplanerat.		
Motorsågar				Ej detaljplanerat. Förberedelser för 2014			Ej detaljplanerat.		
Lastväxlarvagnar				Ej detaljplanerat.					

*I huvudsak tillsyn på arbetsplatser - ej marknadskontroll.

** Samordnas med Projektet Samverkan med tullen - se tillsynsprogram personlig skyddsutrustning.

*** Syftar till att ta fram tillsynsmetod för marknadskontroll av styrssystem

Bilaga 2

Beskrivning av projekt som kommer att pågå 2012

1. 2011-2012

Robotceller

Fortsättning på pågående projekt 2011. Robotceller består av en grupp av maskiner som ställs upp och styrs så att de fungerar som en enhet. Ofta är det otydligt vem som har tillverkaransvaret. Ett antal olyckor och allvarliga tillbud har visat att efterlevnaden av befintliga regler är dålig. Syftet är att se till att robotceller som inspekteras uppfyller gällande krav, att tillverkare i fortsättningen följer gällande regler och att inspekterande personal får kunskaper för ett enhetligt kravställande.

2. 2011-2012

CNC-maskiner och flerkutterhyvlar för träbearbetning

Fortsättning av pågående projekt 2011. Flera allvarliga olyckor har skett i EU och i Sverige, bla ett dödsfall i Sverige, pga av utkastade delar från maskinen. För nyare maskiner finns en standard som kräver utkastskydd. Äldre maskiner har inte tillräckligt eller saknar skydd. Projektet syftar till att skydd införs på gamla maskiner (krav i huvudsak mot arbetsgivare) och att kontrollera att nya maskiner har försetts med skydd enligt standard (krav mot tillverkare).

3. 2011-2013

Vedmaskiner (K)

Fortsättning på pågående projekt 2011. Innefattar även vedkapningsmaskiner och vedklyvningsmaskiner. Eventuellt samarbete med EU-projekt. UK är intresserat av ett samarbete. Flera allvarliga tillbud och en dödsolycka har skett i Sverige. Många olyckor visar sig i sjukhusens statistik. Projektet avser att undersöka orsaken till olyckorna –att kontrollera säkerhetsutrustningen på dessa produkter, utreda eventuellt behov av revidering av standarder samt vidta åtgärder mot tillverkare etc om sådana åtgärder är motiverade.

4. 2011-2012

Små hjullastare (Nordiskt projekt)

Kontroll av överrullningsskydd (ROPS) och skydd mot fallande föremål (FOPS). Viktigt att skydden finns särskilt på små maskiner. Välder man dör man. Nya direktivet ger tydligare krav på provning av sådana. Etablerade maskintillverkare i Europa ifrågasätter om importerade Kinesiska maskiner – är de säkra. Vi har besökt på mässor för att kontrollera säkerheten. Förslag till EU-projekt från ADCO. Vi bedömde att vi skulle delta, många drog sig ur- danskarna (projektledare) och vi deltar.

5. 2012

Fordonslyftar

Fordonslyftar anses som en särskilt farlig maskin eftersom operatören arbetar under lasten. Vid återkommande besiktning har det visat sig att fordonslyftar importerade från länder utanför EU ofta har brister i dokumentation och/eller rena säkerhetsbrister. Projektet syftar till att kartlägga vilka som exporterat och vilka som importerat fordonslyftar, samt uppföljning hos importören. Projektet sker i samverkan med tullen.

6. 2012

Tillbehör till Röjsågar

Ledade skärverktyg avsedda för bärbara, handhållna röjsågar är mycket farliga och kommer förmodligen att förbjudas av kommissionen. Projektet syftar till att kartlägga vilka som exporterat och vilka som importerar sådana tillbehör och att vidta de åtgärder som behövs för att de inte ska släppas ut på marknaden. Projektet sker i samverkan med tullen.

7. 2011-2012

Handhållna vibrerande maskiner:

Fortsättning på pågående projekt 2011.

För att arbetsgivarna ska kunna göra en riskbedömning utifrån deklarerade värden på vibrations- och bullerdata är det viktigt att denna information finns i bruksanvisningen till maskinerna. Projektet syftar därför till att kontrollera att dessa deklarerade värden finns med i bruksanvisningen till de maskiner som idag släpps ut på marknaden.

8. 2011-2012

Vindkraftverk

Vi får mycket frågor om vindkraftverk från vindkraftmotståndare, polisen, åklagare och regeringen (efter anmälan till kommissionen). En het fråga för närvarande är risken för iskast från sådana. AV är

Marknadskontrollmyndighet för dessa. Marknadskontroll kommer att genomföras mot uppskattningsvis 4-6 modeller av vindkraftverk för att se hur tillverkarna uppfyller gällande krav.

9. 2011-2013

Bowlingmaskiner

Fortsättning på pågående projekt. I huvudsak produkttillsyn på arbetsplatser. Ej marknadskontroll. Ett antal dödsolyckor och allvarliga olyckor har skett i Europa. Den bristande säkerheten hos bowlingmaskiner har tagits upp i SLIC's arbetsgrupp Machex. De maskiner som idag finns på svenska arbetsplatser uppfyller inte kraven. Maskinerna uppvisar ett spektrum av klassiska maskinrisker. Den tekniska utrustningen på bowlinghallar har i stort sett undgått tillsyn. Omfattande tillsynsaktiviteter har genomförts ibland annat i Storbritannien och Danmark som en följd av inträffade olyckor. AV har deltagit i en arbetsgrupp inom MACHEX och bland annat genomfört studiebesök i Storbritannien och Danmark tillsammans med brittiska, danska, tyska och holländska kollegor.

Tillsynsaktiviteter genomförs för närvarande i samtliga dessa fem medlemsstater och även i Finland.

Projekt som kan komma att starta 2013 eller senare.

2013-2014

Styrssystem

Syftet är att ta fram tillsynsmetoder för effektiv marknadskontroll av styrssystem

2013-2014

Handhållna maskiner (K)

Fortfarande inträffar det ett stort antal olyckor vid arbete med handhållna maskiner. **Arbetskadestatistiken** visar att särskilt riskfyllda arbeten är då sådana som involverar maskiner för trä- och metallbearbetning, formning och slipning respektive maskiner för sågning, borrar, kapning och slipning. Syfte: Kartläggning av bakomliggande faktorer.

2013-2014

Motorsågar

Ett särskilt riskfyllt område är skogsbruk, där fall- och motorsågsolyckor i samband med trädfällning utgör en betydande del av arbetsolyckor. Var fjärde olycka i skogsbruket orsakas av att personen faller på hala underlag, medan var femte olycka hänförs till motorsågen och dess användning.

2013

Lastväxlervagnar.

Marknadskontroll/undersökning av problematik – vilka problem finns?

Projekt som kan vara aktuella 2014 eller senare

Skogsfordon

Syfte: Kartläggning av bakomliggande faktorer till olyckor utredda i djupstudie.

Skydd på kraftöverföringsaxlar

Skydden tas ofta bort. Är det på grund av dålig konstruktion, bristfällig standard eller dålig förståelse för dess funktion? Projektet syftar till att utreda orsakerna till de olyckor som sker.

Automation i sågverk och hyvlerier

Syfte: Kartläggning av konsekvenser för säkerheten av sådan automation.

Förpacknings-fyllningsmaskiner

Belastningergonomiska problem tas inte hänsyn till vid konstruktion av maskiner.

Tillsyn av gamla pressar.

Hydraulpressar och excenterpressar ger upphov till olyckor. Service och underhåll är bristfälligt på dessa.

Vartefter vi vinner erfarenhet från några av marknadskontroll projekten ovan kommer det att föreslås nya proaktiva marknadskontrollprojekt, företrädesvis inom de mest olycksdrabbade maskinområdena.

Marknadskontrollärenden riktade mot enskilda maskintyper eller maskiner som initierats av olyckor eller t ex anmälningar av konkurrenter pågår ständigt. Dessa kan även ge idéer till nya proaktiva projekt.

Bilaga 2 av Arbetsmiljöverkets marknadskontrollprogram. Marknadskontrollprogram 2012-2014 för personlig skyddsutrustning

Kostnadsställe: 530
Prestation: 433
Aktivitet: 80103

Regelverket för personlig skyddsutrustning samt avgränsning i tillsynsansvar mot andra marknadskontrollmyndigheter

Arbetsmiljölagen, AML, (1977:1160)

Arbetsmiljöförordningen (1977:1166)

Personlig skyddsutrustning omfattas av EG:s produktdirektiv 89/686/EEG samt ändringsdirektiven 93/68/EEG, 93/95/EEG och 96/58/EG. Samtliga dessa direktiv har överförts till svenska regler genom Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om utförande av personlig skyddsutrustning, AFS 1996:7.

Personlig skyddsutrustning, som tillhandahålls av näringsidkare skall, om lagen (SFS 1992:1326) om personlig skyddsutrustning för privat bruk är tillämplig, uppfylla kraven i bilaga 1 i AFS 1996:7. Den får tillhandahållas endast om bestämmelserna i 7 - 11§§ i AFS 1996:7 har iakttagits.

Produktsäkerhetslagen, PSL (SFS 2004:451)

Produktsäkerhetsförordningen, PSF (SFS 2004:469)

Marknadskontrollförordningen (SFS 2005:893)

Lagen om CE-märkning, (SFS 1992:1534)

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för akkreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter.

Produktkategorier

Med personlig skyddsutrustning avses varje utrustning som är avsedd att bäras eller hållas av en person till skydd mot en eller flera hälso- eller säkerhetsrisker.

Vanliga typer av personlig skyddsutrustning är andningsskydd, ögon- och ansiktsskydd, fotskydd, fallskydd, hörselskydd, skyddskläder, skyddshandskar eller skyddshjälm. Det kan vara produkter avsedda att användas på arbetsplatser eller utrustning för sport och fritid.

Personlig skyddsutrustning indelas enligt AFS 1996:7 i tre kategorier.

Kategori 1. Personlig skyddsutrustning av enkelt slag där användaren själv kan bedöma skyddsnivån mot de minimala riskerna och identifiera dessa i god tid.

Exempel på utrustningar i kategori 1 är trädgårdshandskar och solglasögon.

Kategori 2. Hit räknas exempelvis skyddshjälm, hörselskydd, skyddsskor, ögonskydd och skyddskläder.

Kategori 3. Personlig skyddsutrustning avsedd att skydda användaren mot livsfara eller mot allvarlig permanent skada där användaren inte själv kan upptäcka risken i tid. Hit räknas t.ex. andningsskydd och fallskydd.

Personlig skyddsutrustning i kategorierna 2 och 3 skall vara typgodkända av ett anmält organ. I Sverige finns anmälda organ för t.ex. fallskydd, sågningsskydd, hörselskydd, skyddshjälm, skyddskläder och skyddshandskar. Harmoniserade standarder har utarbetats för huvuddelen av utrustningarna.

Utrustningens karakteristik

Personlig skyddsutrustning är produkter som till stor del produceras i stora serier. Många utrustningar har kort livslängd vid användning.

Tillverkning av personlig skyddsutrustning sker numera även till stor del i land utanför EES.

Personlig skyddsutrustning saluförs både för användning på arbetsplatser och för privat bruk. Säkerhetskraven är samma för båda användningsområdena.

Personlig skyddsutrustning för arbetslivet saluförs i särskilda yrkesbutiker, byggvaruhus, järnhandel mm men även lågprisbutiker säljer utrustningar till exempelvis hantverkare. Personlig skyddsutrustning säljs också via postorder eller Internet. Företag beställer även utrustningarna direkt från tillverkare eller importör.

Riskvärdering

Med befintliga resurser måste marknadskontrollen i första hand inriktas mot produkter som, om utrustningen har säkerhetsbrister, kan leda till allvarliga olyckor eller ohälsa vid användning. Det innebär att utrustningar i kategori 2 och 3 alltid är högt prioriterade vid val av kontrollobjekt.

Även användning av utrustningar i kategori 1 kan innebära oacceptabla risker för användaren om utrustningen inte uppfyller gällande säkerhetskrav. Det kan vara risker som hänger samman med produkten i sig t.ex. i de fall skyddshandskar är tillverkade av material med hög kromhalt.

Vid riskvärdering kan olycksfallsstatistik, rapporter om tillbud, anmälningar från användare och konkurrenter, erfarenheter av genomförda projekt i Sverige eller andra länder, information via RAPEX, ICSMS, CIRCA eller ADCO-grupper användas som underlag.

Metoder för marknadskontroll av personlig skyddsutrustning

Personlig skyddsutrustning tillverkas i huvudsak i stora serier och utrustningarna har ofta kort livslängd vid användning vilket innebär att det kan vara svårt att identifiera brister efter en tids användning.

Aktiv marknadskontroll bör genomföras genom

- a) riktade insatser mot tillverkare/importörer eller distributörer
- b) riktade insatser på mässor eller utställningar
- c) riktade insatser i samarbete med tullen
- d) riktade insatser på arbetsplatser

Riktade insatser kan genomföras i projektform genom samarbete med RE och I eller andra länder inom EES.

Reaktiv marknadskontroll är ärenden som verket initierar p.g.a. inträffade olycksfall eller tillbud, information från konkurrenter, andra myndigheter t.ex. tullen, myndigheter i andra länder eller kommissionen.

Mål för marknadskontroll av personlig skyddsutrustning

Marknadskontroll av personlig skyddsutrustning ska i huvudsak inriktas mot produkter som, om produkterna har brister, innebär stora risker för olycksfall och ohälsa för användaren.

AV ska följa vilka produkter som släpps ut på marknaden.

Vid samarbete med Tullverket i marknadskontrollen ska riktlinjerna för ansvarsfördelning mellan Tullverket och Marknadskontrollmyndigheten användas.

Planering av aktiva insatser ska göras av RE i samråd med verkets övriga avdelningar.

Planeringen av insatser ska även ske i samråd med Konsumentverket. Arbetsmiljöverket och Konsumentverket är båda ansvariga för marknadskontroll av personlig skyddsutrustning och ansvaret gäller ofta samma typ av produkter.

Branschföreningen för personlig skyddsutrustning (BPS) ska ges möjlighet att lämna synpunkter på lämpliga tillsynsområden.

Det ska finnas en långsiktig plan för insatser så att alla produktområden blir föremål för kontroll.

Uppföljning av insatser

- Hur har krav i regleringsbrev etc. uppfyllts?
- Antalet kontrollerade produkter.
- Påträffade brister hos kontrollerade produkter.
- Frivilliga åtgärder av leverantören att avhjälpa brister hos produkter.
- Antalet utfärdade sanktioner och typ av sanktioner.
- Samarbete med marknadskontrollmyndigheter i Sverige eller i andra länder.
- Informationsinsatser

Projektorganisation

För varje projekt finns en projektgrupp

Projektgruppen består av

- Projektledare AnnSofie Kero REK
- Inger Bergh, IML

Ingen formell referensgrupp utses

Kontaktperson på AKK är Hans Ola Larsson för samtliga program

Kontaktpersoner på J är Karin Sandkull, Anna Varg och Thomas Carlson för samtliga program.

Marknadskontroll 2007 - 2010

K= Även konsumentprodukter

Marknadskontrollprojekt 2007

Marknadskontroll av personlig skyddsutrustning på lågprisvaruhus, byggvaruhus mm. **(K)**

Marknadskontroll av partikelfilter, Nordiskt projekt **(K)**

Marknadskontrollprojekt 2008

Uppföljning av projektet 2007 mot lågprisvaruhus, byggvaruhus mm. Tidsåtgång ca 15 mandagar. **(K)**

Nordiskt projekt om fallskydd. Tidsåtgång ca 10 mandagar.

Östersjöprojekt - marknadskontroll i samarbete med östersjöländer och i samarbete med tullen. Tidsåtgång ca 10 mandagar. **(K)**

Marknadskontrollprojekt 2009

Marknadskontroll av sågningsskydd och hörselskydd. Beräknad tidsåtgång 40 mandagar och beräknad kostnad för provning 200.000 kr. **(K)**

Marknadskontrollprojekt 2010

Varuhusprojektet (K)

Marknadsövervakning av hörselskydd och ögonskydd som säljs på varuhus. Administrativ kontroll av produkter dvs. kontroll av CE-märkning, övrig märkning och dokumentation. Har genomförts dels centralt på RE och dels på distrikten.

Inköp av hörselskydd för provning och provning av hörselskydd under 2011.

Östersjöprojektet (K)

Marknadskontroll i samarbete med Tullverket och Konsumentverket.

Marknadskontrollprojekt 2011

Varuhusprojektet (K)

Inköp av hörselskydd för provning och provning av hörselskydd.

Internet(K)

Marknadsövervakning av företag, som är registrerade i Sverige, och som säljer personlig skyddsutrustning via Internet. Produkter som kontrollerats är hörselskydd, fallskydd, kläder för skydd mot hetta och flamma, svetshandskar och handskar som skydd mot hetta och flamma. Handskar och kläder köps in för provning.

Samarbetsprojekt med tullverket (K)

Förberedelse och utbildning inför samarbete med tullverket.

Förslag till marknadskontrollprojekt 2012 -2014

1. 2012

Samarbetsprojekt med tullverket (K)

Marknadskontrollinsatser mot produkter från tredje land i samverkan med Tullverket. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter, så ska marknadskontrollmyndigheter samarbeta med tullverket för att förhindra att produkter med brister förs in på den europeiska marknaden. Projektet syftar till att testa den samverkansmodell som finns på ett antal produkter tillhör till röjsågar, fordonslyftar och skyddsskor med skyddshätta.

2. 2012-2014

Yrkesbutiker

Under 2012 förberedelse och utbildning inför marknadskontroll på yrkesbutiker. Marknadskontroll av personlig skyddsutrustning som säljs i lokala butiker har inte gjorts under den senaste 10- årsperioden. De lokala butikerna saknar oftast kunskap om de produktregler som gäller för personlig skyddsutrustning och deras kunder är oftast småföretagare inom flera branscher med begränsad kunskap om personlig skyddsutrustning. Marknadskontroll av internetbutiker visar att det fortfarande finns med brister på marknaden, troligtvis kan man förvänta sig att finna brister hos produkter hos lokala försäljare.

2013

Yrkesbutiker

Marknadskontroll och provning av produkter som säljs i yrkesbutiker. Fortsätter under 2014

Dykeribranschen

Förberedelse och utbildning inför marknadskontroll av dykutrustning. Det finns indikationer på att det finns dykutrustning på marknaden som inte uppfyller gällande produktkrav, felaktig utrustning kan leda till allvarliga tillbud och olyckor med dödlig utgång.

2014

Yrkesbutiker

Marknadskontroll och provning av produkter som säljs i yrkesbutiker. Fortsätter från 2013

Dykeribranschen

Marknadskontroll av dykutrustning som säljs i specialbutiker för dykutrustning och som tillhandahålls vid uthyrning av dykutrustning.

En sammanställning av planerade insatser redovisas i bilaga 1.

Indikatorer

- Andelen produkter med brister på den svenska marknaden skall minskas.
- Återförsäljare av personlig skyddsutrustning ska ha kännedom om gällande regler

Bilaga 1

Sammanställning av planerade insatser 2012 - 2014

Projekt (marknadsövervakning eller marknadsövervakning och kravställande)

Projekt (marknadskontroll eller marknadskontroll och kravställande):

Mandagar/kilokronor för respektive avdelning RE, I, J och K

Siffror för 2013 och 2014 är preliminära

K= Även konsumentprodukter

Delprojekt	Antal persondagar samt kostnader för respektive avdelning								
	2012			2013			2014		
	RE/kr	I/kr	J/kr K/kr	RE/kr	I/kr	J/kr K/kr	RE/kr	I/kr	J/kr K/kr
Samverkan med tullen (K)	30/150	15/5	5/0 5/0						
Yrkesbutiker	10/0	5/5	2/0 2/0	35/150	85/25	2/0 2/0	35/15 0	45/5	2/0 2/0
Dykeri				10/0		2/0 2/0	35/50 0		2/0 2/0

Bilaga 2

Kategoriindelning för personlig skyddsutrustning

Kategori 1- Personlig skyddsutrustning av enkelt slag där användaren själv kan bedöma skyddsnivån mot de minimala riskerna och identifiera dessa i god tid.

- Solglasögon
- Skidglasögon
- Stötskyddsmössor
- Skyddskläder samt fot och benskydd, för professionellt bruk för användning vid väderförhållanden som inte är exceptionella eller extrema
- Skyddskläder samt hand- och armskydd för skydd mot mekanisk påverkan med ytliga effekter
- Skyddskläder samt hand- och armskydd för professionellt bruk mot risker från hantering av varma föremål med begränsad temperatur
- Utrustning för skydd av händer och armar för professionellt bruk mot rengöringsmedel

Kategori 2 – All personlig skyddsutrustning som inte ingår i kategori 1 eller 2.

- Ögonskydd *
- Hörselskydd
- Huvudskydd (Hjälm) *
- Ansiktsskydd *
- Skyddskläder *
- Ben- och fotskydd*
- Hand- och armskydd*
- Utrustning för skydd mot drunkning och för användning som flythjälpmedel
- Utrustning mot statisk elektricitet
- Utrustning för skydd mot mekanisk påverkan*

* Huvudsaklig kategorisering men vissa typer kan ingå i kategori 1 eller 3.

Utrustningar som även skyddar mot t.ex. elektriska risker, hög eller låg temperatur räknas som kategori 3 produkter.

Kategori 3 – Personlig skyddsutrustning avsedd att skydda användaren mot livsfara eller mot allvarlig permanent skada där användaren inte själv kan upptäcka risken i tid.

- Andningsskydd
- Fallskydd
- Ögonskydd för skydd mot joniserande strålning
- Utrustning för skydd mot elektriska risker
- Utrustning för användning i höga temperaturer
- Utrustning för användning i låga temperaturer
- Utrustning med begränsat skydd mot kemisk påverkan eller joniserande strålning

Bilaga 3 av Arbetsmiljöverkets marknadskontrollprogram. Marknadskontrollprogram för 2012-2014 för tryckbärande anordningar.

Kostnadsställe = 540

Prestation = 433

Aktivitet = 80105

Enligt produktsäkerhetsförordningen (SFS 2004:469) ska tillsynsmyndigheten, inom sitt tillsynsområde, bl.a. upprätta marknadskontrollprogram för olika typer av varor, AV ska därför upprätta, genomföra och följa upp program för verkets olika ansvarsområden inom marknadskontrollen. *Ett långsiktigt marknadskontrollprogram bör även omfatta samarbete med andra myndigheter samt samarbete med andra länder.*

Marknadskontrollprogram upprättas inom området tryckbärande anordningar (EU-direktiv 97/23/EG)

Regelverket för tryckbärande anordningar samt avgränsningen i tillsynsansvar mot andra marknadskontrollmyndigheter.

- AFS 1999:4 - TRYCKBÄRANDE ANORDNINGAR

Produktkategorier

Marknadskontrollprogrammet fortsätter med kartläggningen av marknaden för tryckbärande anordningar genom att välja ut produkter för aktiv marknadskontroll vilka kan vara:

1. Produkter vilka finns spridda i stor mängd på arbetsplatser, såsom exempelvis brandsläckare, varmvattenberedare, hydroforer, osv.
2. Pannor och pannanläggningar
3. Samt kyl- och värmepumpsaggregat
4. Nya utrustningar på raffinaderier och kemiska processanläggningar.

Utrustningens karaktäristiska

- Dessa är ofta i stora mängder serieproducerade produkter där ett ingripande med liten insats kan få stor effekt på marknaden.
- Kyl- och värmepumpsaggregat är vanligt förekommande. Sådana kan ibland, då man vill förhindra utsläpp av kyl- eller värmemedium vid service/kontroll av säkerhetsventiler, ha en avstängningsventil monterade på säkerhetsventilens inlopp.
- Pannanläggningar för förnyelsebara fasta bränslen är en ökande marknad. Många pannor klassas enligt § 8 i AFS 1999:4, där kravet är att de skall vara tillverkade enligt god teknisk praxis i något EES land, och får ej CE-märkas. Nya pannanläggningar måste enligt direktivet levereras som aggregat.
- Nya större anläggningar som byggs av brukaren utförs ofta helt enligt ägarna specifikationer, som ibland inte följer de grundläggande säkerhetskrav som finns i föreskrifterna.

Riskvärdering

- Defekter hos serietillverkade produkter inom kontrollområdet
- Explosionsrisk hos exempelvis pannor vilka saknar säkerhetsutrustning samt förhöjd risk för haveri hos pumpaggregat utan flödesvakt eller säkerhetsventil.
- Risk för olyckor på nya pannanläggningar
- Raffinaderier och kemiska processanläggningar genererar risker för stora katastrofala olyckor.

Mål för marknadskontrollen

- Självsanering av farliga produkter på marknaden
- Att eftersträva att produktkraven hos Europeiska Unionen uppfylls
- Hindra pridningen av farliga produkter på den svenska marknaden

Lämpliga metoder för marknadskontroll

- Undersöka Internet i jakten på farliga produkter
- Kartlägga olyckor på jakt efter farliga produkter
- Besöka mässor för att spana efter tillverkare med farliga produkter.
- Skapa kontakter med producenter för att därigenom information om farliga produkter och dess tillverkare
- Söka hjälp från exempelvis I efter farliga produkter.

- Begära in och granska försäkran om överenskommelse
- Syna tillverkningsunderlaget
- Granska standarderna som tillverkaren hävdar att han följt gentemot tillverkningsunderlaget
- Eventuellt testa en anordning eller skicka den på provning

Samverkan internt inom AV

Samarbete med I är önskvärt för att spåra upp varor som behöver marknadkontrolleras.

Samverkan med externa aktörer

Akrediterade organ som anmäler fall med tryckbärande anordningar för marknadskontroll

Samarbete med andra länder

Samverkan sker främst med andra nationer inom ramen för ICSMS och ADCO

Planerade insatser under en 3-årsperiod

K= Även konsumentprodukter

- 2012: Kontroll av Kyl- och värmepumpsaggregat(**K**)
- 2013: Kontroll av serieproducerade tryckbärande anordningar som ex expansionskärl, varmvattenberedare och hydroforer (**K**)
- 2014: Kontroll av pannanläggningar.
- 2015: Kontroll av raffinaderi- och processanläggningar

Indikatorer

- ✚ När företagen rättar sig efter vad som står i EU-direktivet,
- ✚ När vi får bort produkter från marknaden som inte uppfyller kraven i direktiven, vilket kan följas upp genom en ny kartläggning av marknaden som skall resultera i en rapport som skall vara klar till 2014-12-30
- ✚ Man kan även låta göra en enkät som man sänder till tillverkare och importörer av tryckbärande anordningar där de får ange vad de anser om Arbetsmiljöverkets marknadskontroll

Resursramar

I tillsynsprogrammet skall nedanstående tabell finnas med ifylld för år 2012-2014.

I tabellen anges persondagar (d) för respektive avdelning, för I även antal inspektioner (insp), samt kostnad i 1000 kr (kkr) för avdelning RE.

Projekt	2012				2013			2014		
	RE d/Kkr	I d/insp	J d	K d	RE d/Kr	I d/insp	J/K d/d	RE d	I d insp	J/K d/d
Kontroll av Kyl- och värmepumpsaggregat (K).	70/10	10	5		Ej fastställt	Ej fastställt	Ej fastställt			
Kontroll av serieproducerade tryckbärande anordningar som ex expansionskärl, varmvattenberedare och hydroforer (K).					Ej fastställt	Ej fastställt	Ej fastställt	Ej fastställt	Ej fastställt	Ej fastställt
Kontroll av pannanläggningar								Ej fastställt	Ej fastställt	Ej fastställt

Sammanställning av projekt

Delprojekt	Motivering
Kontroll av Kyl- och värmepumpsaggregat	2012-2013 Kontroll av Kyl- och värmepumpsaggregat Kyl- och värmepumpsaggregat kan riskera att haverera om nödvändig skydds och/eller säkerhetsutrustning saknas eller om de inte uppfyller säkerhetskraven i övrigt. Ackrediterade organ har rapporterat att det vid återkommande besiktning, förekommer att säkerhetsventiler inte fungerar. Det har framkommit att det levereras kylaggregat med avstängningsventil framför säkerhetsventil. Allvarliga tillbud med utsläpp av ammoniak sker då och då. Under 2012 i huvudsak förberedelser för tillsynsinsatser 2013.
Kontroll av serieproducerade tryckbärande anordningar som ex expansionskärl, varmvattenberedare och hydroforer	Serieproducerade tryckbärande anordningar kan riskera att haverera om nödvändig skydds och/eller säkerhetsutrustning saknas eller om de inte uppfyller säkerhetskraven i övrigt..
Kontroll av pannanläggningar	Pannanläggningar kan riskera att haverera om nödvändig skydds och/eller säkerhetsutrustning saknas eller om de inte uppfyller säkerhetskraven i övrigt..

Avdelningen för regelarbete och expertstöd
Olof Levlin, 08-730 94 78
arbetsmiljoverket@av.se

Bilaga 4 av Arbetsmiljöverkets marknadskontrollprogram. Marknadskontrollprogram 2012 -2014 för enkla tryckkärl

Kostnadsställe: 540
Prestation: 433
Aktivitet: 80104

Enligt produktsäkerhetsförordningen (SFS 2004:469) ska tillsynsmyndigheten, inom sitt tillsynsområde, bl.a. upprätta marknadskontrollprogram för olika typer av varor,

AV ska därför upprätta, genomföra och följa upp program för verkets olika ansvarsområden inom marknadskontrollen. *Ett långsiktigt marknadskontrollprogram bör även omfatta samarbete med andra myndigheter samt samarbete med andra länder.*

Marknadskontrollprogrammet upprättas inom området Enkla tryckkärl (EU-direktiv 2009/105/EG av den 16 september 2009).

Regelverket för enkla tryckkärl samt avgränsningen i tillsynsansvar mot andra marknadskontrollmyndigheter

Svensk rätt genom AFS 1993:41 - Enkla tryckkärl (Omtryckt i AFS 1994:53 med ändringar i AFS 2000:39 och AFS 2010:06).

Produktkategorier

Vid aktiv marknads kontroll av enkla tryckkärl prioriteras främst tryckluftsaggregat med enkla tryckkärl och tillhörande säkerhetsutrustning, som är den i särklass mest spridda produkten med enkla tryckkärl.

Utrustningens karaktäristika

Tryckluftsaggregat består normalt av en tryckluftsbehållare, en kompressor, säkerhetsventil samt ventiler, monometer, filter och rörledningar (bl.a. slangar).

Tryckluftsbehållaren är normalt ett enkelt tryckkärl enligt AFS 1993:41 om enkla tryckkärl. Kompressorn är en maskin enligt AFS 2008:03 om maskiner och säkerhetsventilen en säkerhetsutrustning enligt AFS 1999:4 om tryckbärande anordningar. Ett tryckluftsaggregat där behållaren är ett enkelt tryckkärl är inte ett aggregat enligt vad som avses i AFS 1999:4. Tryckluftsaggregat är därför ofta deklarerade och CE-märkta som en sammanbyggd maskin enligt AFS 2008:03.

De tillverkas i stort antal och finns på de flesta verkstäder. När man pressar in luft med tryck i en behållare, så uppstår en stor mängd lagrad dynamisk energi som kan ge upphov till en kraftig explosion, om behållaren inte håller.

Riskvärdering

AFS 1993:41 hanterar endast produktkraven på tryckluftsbehållaren och inte krav på säkerhetsutrustning som behövs för driften, som exempelvis en säkerhetsventil. Direktivet om maskiner enligt AFS 2008:03 ställer inte heller explicit detta krav. Om tillverkaren ensidigt bara beaktat direktivet för maskiner och direktivet för enkla tryckkärl, så ställer dessa inte krav på att man måste förses aggregatet med lämplig säkerhetsutrustning som ex säkerhetsventil och utföra en slutkontroll av densamma. Den som bygger ihop och deklarerar tryckluftsaggregatet som en sammanbyggd maskin, riskerar då att inte beakta riskerna med hänsyn till trycket. Om ett tryckluftsaggregat inte är försedd med säkerhetsventil finns det då ingen funktion som begränsar trycket i behållaren och risk finns då att trycket blir för högt så att den havererar. AV kommer därför av säkerhetsskäl ställa krav på att tryckluftsaggregat skall förses med säkerhetsventil. Säkerhetsventilen är sedan en säkerhetsutrustning som omfattas av direktivet AFS 1999:4 om tryckbärande anordningar.

En annan risk är att tryckluftsbehållaren kan vara tillverkad av undermåligt material eller ha undermåliga svetsar varvid det finns risk att den kan explodera även om trycket i den ej överstiger högsta tillåtna tryck.

Mål för marknadskontrollen

- Att kontrollera att tryckluftsaggregat är försedda med lämplig säkerhetsutrustning som exempelvis en säkerhetsventil.
- Att förbättra de försäkranen om överensstämmelse som idag finns på marknaden.
- Att få bort tryckluftsaggregat från marknaden som genererar stora säkerhetsrisker.

Lämpliga metoder för marknadskontroll

Metoder att hitta tryckluftsaggregat för marknadskontroll

- Söka på internet, mässor och byggvaruhus.
- Inträffade olyckor, som inkommer som § 2 anmälan, kan ge hjälp att hitta undermåliga aggregat
- Hjälp från Arbetsmiljöinspektionen, som på arbetsställen kan träffa på misstänkta aggregat
- Hjälp av besiktningsorgan som anmäler tryckluftsaggregat de träffar på där de misstänker att de ej uppfyller produktkraven.

Metodik för marknadskontroll av tryckluftsaggregat

- Avsyna misstänkta tryckluftsaggregat på plats och se om svetsarna ser bra ut och om det finns ex säkerhetsventil
- Begär in och granska försäkran om överensstämmelse för såväl behållaren som aggregatet
- Begär in och granska tillverkningsunderlaget för tryckluftsbehållaren
- Granska de standarder som tillverkaren hävdar att han följt gentemot tillverkningsunderlaget
- Vid misstanke kan man köpa in ett aggregat och skicka till provning

Samverkan internt inom AV

Det är viktigt att vi tar hjälp av Arbetsmiljöinspektionen för att hitta tryckluftsaggregat för marknadskontroll.

Samverkan med externa aktörer

Akrediterade organ anmäler fall med tryckbärande anordningar för marknadskontroll.

Andra länder:

Samarbete med andra länder sker främst inom ramen för ICSMS och ADCO.

Planerade insatser under en 3-årsperiod

K= Även konsumentprodukter

- 2012 Marknadskontroll av tryckluftsaggregat (K)
- 2013 Fortsatt marknadskontroll av tryckluftsaggregat (K)
- 2014 Fortsatt marknadskontroll av tryckluftsaggregat (K)

Indikatorer

- När företagen rättar sig efter våra krav
  - Arbetsmiljöverket fick rätt i länsrätten när vi tidigare ingrep mot tryckluftsaggregat från Luna som tvingades rätta till sina aggregat.

Bilaga 1

Sammanställning av planerade insatser 2012 - 2013

Projekt (marknadsövervakning eller marknadsövervakning och kravställande)

Projekt (marknadskontroll eller marknadskontroll och kravställande):

Mandagar/kilokronor för respektive avdelning RE, I, J och K

Siffror för 2013 och 2014 är preliminära

K= Även konsumentprodukter

Delprojekt	Antal persondagar samt kostnader för respektive avdelning								
	2012			2013			2014		
	RE/kr	I/kr	J/kr K/kr	RE/kr	I/kr	J/kr K/kr	RE/kr	I/kr	J/kr K/kr
Tryckluftsaggregat (K)	30/20*	5/0	2/0	20/20	10/0	2/0	20/20	10/0	2/0

Sammanställning av projektet

Delprojekt	Motivering
Tryckluftsaggregat	2012-2014 Tryckluftsaggregat Tryckluftsaggregat finns i stor mängd på många arbetsplatser och har behållare som innehåller luft under tryck, där risk finns att de kan haverera på ett explosionsliknande sätt p.g.a. att luft som komprimerats innehåller stora energimängder som kan frigöras momentant vid ett haveri. Olyckor är få men konsekvenserna av en olycka kan bli mycket stora. Projektet syftar till att genom kontroller på arbetsplatser och försäljningsställen undersöka om produkterna uppfyller gällande krav.

ARBETSMILJÖ
VERKET

MARKNADSKONTROLLPROGRAM

Datum
2011-11-15

Vår beteckning
RE 2011/100178

Sid
6 (6)

Avdelningen för regelarbete och expertstöd
Peter Wikström, 08 -- 730 92 95
peter.wikstrom@av.se

Bilaga 5 av Arbetsmiljöverkets marknadskontrollprogram. Marknadskontrollprogram för 2012-2014. Utrustningar för användning i explosionsfarliga miljöer

(2 bilagor)

Kostandsställe: 540
Prestation: 433
Aktivitet: 80106

Regelverket för utrustning för användning i explosionsfarliga miljöer samt avgränsningar i tillsynsansvar mot andra marknadskontrollmyndigheter

Reglerna baseras på det s.k. ATEX-utrustningsdirektivet, 94/9/EG.
Arbetsmiljöverket utövar tillsyn enligt AFS 1995:5 om utrustningar för
explosionsfarlig miljö över ickeelektriska utrustningar. Elsäkerhetsverket utövar
tillsyn över elektriska utrustningar.

Produktkategorier

Produktkategorierna som ingår definieras i AFS 1995:5:

1 § Dessa föreskrifter gäller utrustningar och skyddssystem avsedda för
användning i

explosionsfarlig miljö samt för komponenter som är avsedda att installeras i
sådana utrustningar eller skyddssystem.

Föreskrifterna gäller även för säkerhets-, kontroll- och regleranordningar som är
avsedda att

användas utanför explosionsfarlig miljö men som krävs för, eller bidrar till, att
utrustningarna

och skyddssystemen skall kunna fungera på ett säkert sätt med hänsyn till explosionsriskerna.

Föreskrifterna gäller inte för

- konstruktion och utförande av sådana elektriska utrustningar som omfattas av
Elsäkerhetsverkets föreskrifter om elektriska utrustningar för explosionsfarlig miljö.

2 § I dessa föreskrifter används följande beteckningar med nedan angiven betydelse.

Utrustningar: Maskiner, apparater, stationära eller flyttbara anordningar, styr- och

reglerutrustningar samt detektions- eller förebyggande system, som enskilda eller i kombination är avsedda för generering, överföring, lagring, mätning, reglering eller omformning av energi eller för materialbearbetning och som kan orsaka explosion genom sina inneboende möjliga antändningskällor.

Skyddssystem: Enheter som är avsedda att omedelbart stoppa en begynnande explosion

och/eller begränsa det område som berörs av en explosion och som släpps ut på marknaden separat för användning som självständiga system.

Komponenter: Delar som krävs för att utrustningar och skyddssystem skall fungera på ett

säkert sätt, men som saknar självständig funktion.

Utrustningens karakteristika

Kraven som ställs på utrustningar framgår av AFS 1995:5. Utrustningar delas upp i två utrustningsgrupper och i fem undergrupper, s.k. kategorier. Häri ingår utrustningar med en potentiell tändkälla samt skyddssystem och komponenter.

Riskvärdering

Reglerna för icke elektriska utrustningar för användning i explosionsfarliga miljöer, AFS 1995:5, blev bindande i juli 2003. Sådan utrustning används därför ännu inte i särskilt stor omfattning på arbetsplatser. Information om olyckor och tillbud kan ge underlag till riskvärdering av olika utrustningar. Standarder utgör en mycket viktig källa för att kunna bedöma om utrustningar har konstruerats på ett riktigt sätt. Då tillsynsobjekt skall väljas bör en bedömning göras vilka konsekvenserna blir för arbetstagare ifall utrustningen är felaktig. Skyddssystem är vanligt förekommande utrustningar som är extra betydelsefulla med avseende på korrekt och säker funktion

Mål för marknadskontrollen

Att kontrollera att utrustningar för användning i explosionsfarliga miljöer är säkra att använda. Samt att skyddssystem fungerar på det sätt som är avsett. Att kontrollera att tillverkare/importörer följer föreskrifterna i AFS 1995:5. Att kontrollera att tillverkare/importörer av utrustningar som inte regleras i 1995:5 inte CE-märker med stöd av 1995:5.

Lämpliga metoder för marknadskontroll

AV:s arbete med marknadskontroll omfattar arbetet med att lämna och ta emot och granska uppgifter om farliga produkter från andra myndigheter i Sverige eller inom EES, t.ex via informationssystem som Rapex, ICSMS, CIRCA, konkurrenter eller användare. Även utredningar av olyckor och tillbud, enligt 2§ Arbetsmiljöförordningen, utgör ett viktigt incitament för marknadskontroll av produkter liksom information som inkommer till AV:s jourverksamhet. Tillsynsaktiviteter används också vid kontroll av utrustningar.

Ärenden rubriceras med sökorden marknadskontroll och ATEX-bedömning samt övriga RE-gemensamma rutiner för att marknadskontrollinsatserna skall vara uppföljningsbara.

Samverkan internt inom AV

RET och I samarbetar vid framtagande av tillsynshjälpmedel och samarbetar vid tillsynen. Under 2012 utövar en inspektör från Stockholmsdistriktet samt tjänstemän från RET-enheten tillsynen. I de fall distrikten i den ordinarie tillsynen hittar utrustningar som är misstänkt farliga utrustningar bör I och RET samråda hur ärendet bäst bör hanteras.

Samverkan med externa aktörer

Samverkan bör ske med tullen vid kontroll av produkter som förs in från tredje land. Då misstänkt dåliga produkter skall kontrolleras bör AV ta kontakt med tullen.

Samarbete med Elsäkerhetsverket och SP behövs bland annat vid sammansatta mekaniska och elektriska produkter. Samarbetet med branschorganisationer kan också bli aktuellt.

AV deltar i ADCO och WG ATEX (ADCO=Administrative cooperation group, WG=Working Group). I grupperna förs diskussioner kring icke elektrisk och elektrisk utrustning om direktivet samt diskussioner om enskilda ärenden kring utrustningar, om standarder, om certifieringsförfarande m.m. Dessa grupper består av representanter för marknadskontrollmyndigheterna inom EES.

Arbete i explosionsfarlig miljö och utrustningsfrågor diskuteras också i den sk Nordiska ATEX-gruppen.

Standardiseringsarbete är en mycket viktig aktivitet eftersom standarderna är det viktigaste tillsynsstödet vid marknadskontrollen av dessa utrustningar.

Planerade insatser under en 3-årsperiod

Marknadskontrolltillsyn bedrivs direkt gentemot tillverkare/ importörer. Produkterna som skall granskas vid tillsynen kan hittas exempelvis via Internet och mässor.

Marknadskontrolltillsyn kan också bedrivas vid tillsyn av anläggningar som har explosionsfarliga miljöer. Då kan utrustningar kontrolleras på plats hos användaren. Manualer och installationer kan då granskas på plats. I de fall felaktigheter upptäcks rörande utrustningar eller dokumentation skall ett marknadskontrollärende öppnas. Detta ärende handläggs vanligen av RET och krav på att rätta till felaktigheter riktas normalt till tillverkare eller importörer. I

de fall där utrustningen är konstruerad och byggd av verksamhetsutövaren blir denne tillverkare.

Marknadskontrolltillsyn innebär också att AV reagerar på ärenden som initierats av andra. Anmälningar av felaktiga produkter kan komma från tillverkare, konsulter, ackrediterade organ samt nationella och internationella myndigheter. Misstänkt felaktiga utrustningar som hittas via olyckor ingår också i tillsynen.

De utrustningar som särskilt bör granskas är sådana som har stor betydelse för säkerheten. Exempel på sådana kan vara explosionsavlastningar. Dessa är skyddssystem. Det kan därför innebära allvarlig fara för arbetstagare ifall dessa inte fungerar tillfredsställande. Explosionsavlastningar tillverkas ibland av verksamhetsutövaren själv.

2012 föreslås tillsynen inriktas på granskning av några övriga typer av säkerhetssystem samt på en sammanställning av resultatet från tillsynen av granskning av märkningspliktig utrustning .

Projekt 2012: Skyddssystem övrigt (ej explosionsavlastningar)

Skyddssystem är enheter som är avsedda att omedelbart stoppa en begynnande explosion och/eller begränsa det område som berörs av en explosion och som släpps ut på marknaden separat för användning som självständiga system. Allvarliga tillbud sker. Det kan innebära allvarlig fara för arbetstagare ifall dessa inte fungerar tillfredsställande. Okunskap finns hos brukarna om vilken utrustning som behövs. Tillverkare behöver informera kunder om vilka system som behövs. Syftet med projektet är att kontrollera utrustningar hos tillverkare och brukare för att se om de uppfyller gällande krav. Exempel på anläggningar som kan komma att besökas är fastbränsleanläggningar, foderfabriker mm.

2013-14 föreslås tillsynen inriktas på fortsatt granskning av utrustningar som ofta är inblandade i olyckor såsom exempelvis filter och transportanordningar exempelvis elevatorer och skruvar.

Indikatorer

Resultaten från olycksutredningar enligt 2 § Arbetsmiljöförordningen liksom information från konkurrenter, övriga EU-länder, datasystem typ ICSMS och RAPEX, är viktiga indikatorer.

Uppföljning av olyckor

§2-olycksrapporteringar till Arbetsmiljöverket granskas och sammanställs. På så vis fås en bild av vilka utrustningar, situationer och arbetsplatser som innebär ökad risk för arbetstagare. Resultaten från sammanställningarna används sedan för att välja ut vilka utrustningar som bör granskas.

Info till allmänheten

Tillsynsaktiviter och resultat från tillsynsområdet bör läggas ut på hemsidan.

Hur uppföljning skall ske

Ärenden rubriceras med sökorden marknadskontroll ATEX-bedömning för att marknadskontrollinsatserna skall vara uppföljningsbara.

Bilaga 1

Planerade insatser 2012 -2014

Projekt (marknadskontroll eller marknadskontroll och kravställande):
Mandagar för respektive avdelning RE, I, J och K. Kilokronor inom parentes.

Delprojekt/Produktområde	Antal persondagar och kostnader för respektive avdelning (dagar/kkr)								
	2012			2013			2014		
	RE	I	J/K	RE	I	J/K	RE	I	J/K
Skyddssystem övrigt	45/10	2	1/1						
Märkningspliktig utrustning				35(20)	2	2/0	35(20)	2	2/0

Bilaga 2

**Uppföljning av Marknadskontrollinsatser 2010 inom produktområdet ATEX
(Bilaga till marknadskontrollprogram för 2012-2014)**

MK-ärenden

2 om explosionsavlastningar där 8 olika utrustningar har granskats. Fabrikaten var Fike och REMBE och generalagenterna var Swedenborg och Fagerberg. Utrustningarna som granskats map dokumentation befanns uppfylla kraven.

Projekt

Tillsynsprogram har tagits fram. Liksom projektbeskrivning av marknadskontrollprojekt.

Samverkan med andra myndigheter

Ja med Elsäkerhetsverket och MSB.

Samverkan med andra länder

Ja AV deltar i ADCO och Standing committee samt med de nordiska länderna i NKS.

Åtgärder avseende konsumentprodukter

Inga sådana åtgärder har vidtagits.

Informationsinsatser

Nej.

Övrigt

Ett antal ärenden med frågeställningar om utrustningar via telefon och mail har besvarats.

AV deltar i standardiseringsarbete i TK 112 och TK 31.

Bilaga 6 av Arbetsmiljöverkets marknadskontrollprogram. Marknadskontrollprogram 2012-2014 för produkter inom det icke harmoniserade produktområdet

Kostnadsställe: 540
Prestation: 433
Aktivitet: 80107

Detta marknadskontrollprogram avser att beskriva hur marknadskontroll av produkter som inte är harmoniserade på EU-nivå normalt ska bedrivas. Det gäller produkter för vilka Arbetsmiljöverket (AV) har tillsynsansvar.

Marknadskontrollprogrammet ingår i MOVE's strategiska aktivitet 5.2.3.

Interna regler om hur marknadskontroll generellt ska bedrivas framgår även av Arbetsmiljöverkets tjänsteföreskrifter, f.n. Tillsynsserien nr 3/2007. Marknadskontrollprogrammet anger bara det som är speciellt för det icke harmoniserade produktområdet.

Regelverket för produkter inom det icke harmoniserade produktområdet samt avgränsningen i tillsynsansvar mot andra marknadskontrollmyndigheter

För samtliga produkter gäller arbetsmiljölagen (AML); SFS 1977:1160. Produktkrav som riktar sig till tillverkare och leverantörer finns i 3 kap 8 §. För flertalet av produkterna (se även avsnitt 3) har Arbetarskyddsstyrelsen/Arbetsmiljöverket utfärdat särskilda föreskrifter.

Arbetsmiljöverket bedriver marknadskontroll för alla produkter som kan användas i arbetslivet, oavsett tillverkarens/leverantörens avsikt med en viss produkt. Samtliga produkter som omfattas av detta marknadskontrollprogram kan användas i arbetslivet och kan därför bli föremål för marknadskontrollåtgärder.

Produktkategorier

Produktgrupper

Antalet produkter som inte är harmoniserade är mycket stort. AV har tillsynsansvar för ett stort antal produkter som används på arbetsplatser. För ett

antal produkter har AV tagit fram föreskrifter med produktkrav, medan specifika produktkrav saknas för många produkter.

Produkterna kan grovt delas in i tre grupper:

- a) Produkter där vi har föreskrifter med angivna produktkrav och med något slag av krav på typkontroll, certifiering eller annan kontrollform.
- b) Produkter där vi har (mer eller mindre omfattande) produktkrav men utan krav på typkontroll e.dyl.
- c) Produkter där vi inte har några specifika produktkrav men som ändå kan bli föremål för tillsyn.

En icke uttömmande lista över produkterna i respektive grupp återfinns i tabell 1 i slutet av marknadskontrollprogrammet. Av tabellen framgår även vilka regler som gäller för respektive produkt. Det är värt att notera att listan är icke uttömmande - "nya" produkter kan komma fram, t.ex. verktyg som kan användas tillsammans med maskiner och för vilka AV har tillsynsansvar.

Produkter inom grupp a)

Dessa produkter kännetecknas av att Arbetsmiljöverket dels ställer krav på utförande av produkterna, men även att krav finns på kontroll av att produkterna uppfyller dessa krav. Den kontroll som krävs varierar för respektive produkt.

I flera fall finns även krav på märkning.

Produkter inom grupp b)

För dessa produkter finns krav på utförande, men inget krav på särskild kontroll annat än i enskilda fall.

Produkter inom grupp c)

För dessa produkter finns inga generella, tekniska krav i AV:s föreskrifter. Krav på utförande finns i vissa fall.

Produkternas/utrustningens karakteristika - beskrivning av produkterna - riskbild

Följande kapitel innehåller i korthet en beskrivning av kraven för produkterna. För ytterligare information hänvisas till respektive föreskrift.

Systemställningar

Systemställningar omfattas av Arbetskyddsstyrelsens föreskrifter om ställningar AFS 1990:12. Föreskrifterna innehåller specifika produktkrav om skyddsräcken, tillträdesleder, hållfasthet, stabilitet, bärförmåga, material, utrymme på ställningen och monteringsinstruktioner. Det krävs att en ställning ska vara typkontrollerad när den levereras, och även att den ska vara märkt på ett sätt så att den kan identifieras.

Inom granskningen för typkontroll undersöker man om ställningen uppfyller ovanstående krav. Oftast granskas ställningarna mot CEN-standarder, men på några områden där sådana inte finns är särskilda granskningsdokument framtagna.

Ställningarna (de flesta av ställningens komponenter) ska vara märkta på ett sätt så att de kan identifieras. Det finns angivet i typkontrollintyg hur märkningen ska vara utformad.

Vanliga typer av systemställningar är prefabricerade fasadställningar, rullställningar och hantverkarställningar. Prefabricerade fasadställningar används främst inom byggindustrin, medan rullställningar och hantverkarställningar, förutom inom byggindustrin, även används inom "normal" industri, hantverk, handel och fastighetskötsel.

Rullställningar och hantverkarställningar används även, i icke obetydlig omfattning, av konsumenter.

Prefabricerade fasadställningar säljs nästan uteslutande direkt från tillverkare, importör eller distributör till användare eller uthyrare. Rullställningar och hantverkarställningar finns även i handeln, såväl i byggvaruhus som genom postorder och Internet.

Risker vid arbete med ställningar utgörs främst av fall- och rasrisker samt risker för överbelastning av kroppsdel.

Kopplingar till rörställningar

Även kopplingar till rörställningar omfattas av Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om ställningar AFS 1990:12. Kopplingarna används för att montera ihop rör när s.k. rör- och kopplingsställningar uppförs. Krav på kopplingar finns med avseende på hållfasthet, slagseghet och glidmotstånd. De tekniska kraven kan utgöras av antingen gällande CEN-standard (EN 74-serien) eller bilaga 2 i AFS 1990:12. Det krävs att en koppling skall vara typkontrollerad när den levereras.

Även kopplingar ska vara märkta på ett sätt så att de kan identifieras. Det finns angivet i typkontrollintyg hur märkningen ska vara utformad.

Kopplingar används för att sammankoppla stålrör till ställningar, oftast fasadställningar. De vanligaste kopplingarna är fasta (rätvinkliga) kopplingar och variabelkopplingar. De säljs så gott som uteslutande direkt från tillverkare, importör eller distributör till användare eller uthyrare.

Risker vid arbete med kopplingar är fall- och rasrisker.

Stegar

Bärbara stegar omfattas av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om stegar och arbetsbockar AFS 2004:3. Krav på stegar finns med avseende på hållfasthet och dimensioner. Vid kontroll av att hållfasthetskraven är uppfyllda används oftast svensk standard SS 2091, utgåva 4. Det krävs att en stege skall vara typkontrollerad eller certifierad när den levereras och när den används.

Även stegar ska vara märkta på ett särskilt sätt, beroende på om den är typkontrollerad eller certifierad.

Vanliga typer av stegar är anliggande stegar, fristående stegar (trappstegar), kombinationsstegar och utskjutsstegar.

Stegar används inom så gott som alla branscher inom arbetslivet, och även till stor del av konsumenter. Stegar saluförs i många olika butiker och varuhus, genom postorder och Internet. De säljs även direkt från tillverkare, importör och distributör till användare.

Risker vid arbete med stegar består nästan uteslutande av fall till lägre nivå.

Arbetsbockar

Arbetsbockar omfattas av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om stegar och arbetsbockar AFS 2004:3. Krav på arbetsbockar finns med avseende på hållfasthet och dimensioner. Vid kontroll av att hållfasthetskraven är uppfyllda

används en bilaga i föreskrifterna. Det krävs att en arbetsbock skall vara typkontrollerad när den levereras och när den används.

Även arbetsbockar ska vara märkta på ett särskilt sätt.

Arbetsbockar används inom många branscher, och i mycket stor utsträckning inom måleri, elinstallation och fastighetsskötsel.

Arbetsbockar säljs oftast i byggvaruhus, men till stor del direkt från tillverkare, importör och distributör till användare.

Risker vid arbete med arbetsbockar består av fall till lägre nivå.

Tändapparat för elektriska och icke-elektriska sprängkapslar m.m.

Tändapparat för elektriska och icke-elektriska sprängkapslar omfattas av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om sprängarbete AFS 2007:1. Tekniska krav på utrustningen finns i föreskrifterna. Utrustningen ska vara typkontrollerad när den levereras och används. När den levereras ska den även vara märkt på ett särskilt sätt.

Produkterna används såväl inom gruvindustrin som inom bygg- och anläggningindustrin. De säljs direkt från tillverkare/leverantör till användare.

Riskerna vid användning av dessa apparater är främst av elektrisk art då fel kan uppstå på komponenter i tändapparaterna.

Vissa behållare, rörledningar och anläggningar

Produkterna omfattas av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om tillverkning av vissa behållare, rörledningar och anläggningar, AFS 2005:2. Tekniska krav på utrustningen finns i föreskrifterna. För behållare och rörledningar krävs konstruktionskontroll och tillverkningskontroll när de levereras. De ska även vara märkta på ett särskilt sätt. För vissa processanläggningar och andra delar av anläggningar krävs anläggningskontroll.

De behållare som omfattas av föreskrifterna, är t.ex. cisterner som används inom industrin för lagring av farliga ämnen.

De rörledningar som omfattas av föreskrifterna är t.ex. fjärrvärmerörledningar.

De anläggningar som avses byggs styckevis av brukaren själv, främst inom processindustrin (ex i raffinaderier). Ingående trycksatta anordningar och aggregat levereras oftast från tillverkare eller distributörer för att i slutändan avlämnas till slutanvändaren, och det räknas som en anläggning är det om det är slutanvändaren/brukaren som låter uppföra den under eget ansvar.

För de aktuella produkterna finns risker för läckage av hetvatten, farliga ämnen m.m.

Stolpskor

Stolpskor omfattas av Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om mast- och stolparbete, AFS 2000:6. Tekniska krav finns i föreskrifterna. Stolpskor ska vara typkontrollerade när de levereras. När de levereras ska de även vara märkta på ett särskilt sätt.

Stolpskor används främst av anläggningsägare till el- och telenät, och i mindre utsträckning av industrier eller kommuner med stolpnät.

Stolpskor försäljs främst direkt från tillverkare, importör och distributör till användare. Även vissa butiker tillhandahåller stolpskor.

Risker vid arbete med stolpskor består nästan uteslutande av fall till lägre nivå.

Arbetskorg som ska användas för personlyft med kranar eller truckar

Arbetskorg för personlyft med kranar eller truckar omfattas av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar, AFS 2006:7. Tekniska krav finns i föreskrifterna.

Arbetskorgar kan såväl säljas som hyras ut.

Riskerna består av fall och ras.

Skyddsnät

Skyddsnät omfattas av Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om byggnads- och anläggningsarbete, AFS 1999:3. Tekniska krav finns i föreskrifterna. Normalt tillämpas europeisk standard EN 1263-1.

Produkterna används sparsamt, och företrädesvis inom byggindustrin. De säljs så gott som uteslutande direkt från tillverkare, importör eller distributör till användare.

Risker vid arbete med skyddsnät består nästan uteslutande av fall till lägre nivå.

Skyddsräcken

Tillfälliga skyddsräcken omfattas av Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om byggnads- och anläggningsarbete, AFS 1999:3. Generella tekniska krav finns i föreskrifterna. Normalt tillämpas europeisk standard EN 13374.

Produkterna används företrädesvis inom byggindustrin. De säljs så gott som uteslutande direkt från tillverkare, importör eller distributör till användare.

Risker vid arbete med skyddsräcken består nästan uteslutande av fall till lägre nivå.

Utrustning för understöttning vid betonggjutning

Förtillverkad stämp (rörstämp) för formbyggnad, förtillverkad stämp för schaktväggar, stämptorn, förtillverkade formbalkar och formsystem omfattas av

arbetsmiljölagen, 3 kap 8 §. Utförandekrav finns i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om byggnads- och anläggningsarbete, AFS 1999:3.

Dessa produkter används som understöttning vid betonggjutning, så gott som uteslutande inom byggindustrin. De säljs så gott som uteslutande direkt från tillverkare, importör eller distributör till användare.

Risker vid arbete med dessa produkter består främst av risker för ras, men även av fall till lägre nivå.

Lagerinredningar

Lagerinredningar (pallställ m.m.) omfattas av arbetsmiljölagen, 3 kap 8 §. Utförandekrav finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av arbetsutrustning, AFS 2006:4.

Lagerinredningar används främst inom industrin, men även inom spedition och handel. Vanliga typer av lagerinredningar är pallställ, hyllställ, grenställ och djupstaplingsställ.

Lagerinredningar säljs så gott som uteslutande direkt från tillverkare, importör eller distributör till användare, med undantag för hyllställ som även säljs i specialbutiker och genom postorder.

Risker vid arbete med dessa produkter består främst av risker för ras, men även av fall till lägre nivå.

Verktyg för aptering av krutstubin

Verktyg för aptering av krutstubin omfattas av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om sprängarbete AFS 2007:1.

Produkterna används främst av leverantör av färdigapterade krutstubiner. Några leveranser av verktyg till användare av krutstubin har inte skett under senare år eftersom bruket av krutstubin för initiering av sprängämnen är i stort sett obefintligt.

En liten risk vid användning av sådant verktyg skulle kunna vara att chucken som klämmer till övre delen av sprängkapseln genom felgrepp kan klämma till över den högbrisanta laddning som finns i sprängkapselns nedre del. En detonation av den ett gram tunga laddningen skulle då kunna bli fallet.

Mål för marknadskontrollen

Inledning

Marknadskontroll innebär att säkerställa att produkter som gjorts tillgängliga på marknaden uppfyller gällande krav.

Marknadskontrollen kan uppdelas i två steg:

- Bedömning av om produkter som gjorts tillgängliga på marknaden uppfyller gällande krav
- Vidtagande av åtgärder när så inte är fallet.

Marknadskontroll av produkter inom det icke harmoniserade området

Det icke harmoniserade området skiljer sig från det harmoniserade området såtillvida att det saknas en gemensam säkerhetsnivå för produkterna inom EES. Formellt gäller alltså nationella regler för dessa produkter. Skillnaderna i reglering varierar starkt mellan olika medlemsstater inom EES-området. Ett område som är starkt reglerat i en medlemsstat kan vara helt oreglerat i en annan. Det förekommer även att kravnivåerna skiljer sig åt i olika aspekter för en och samma produkt.

Inom EES gäller dock en princip om fri rörlighet för varor mellan länderna. Denna innebär att det som lagligen är satt på marknaden i ett medlemsland även ska kunna levereras i andra medlemsländer. Vissa undantag från den finns dock, t.ex. av arbetsmiljöskalet. Principen är dock vagt formulerad och man kan inte alltid i förväg förutse exakt vad som gäller i ett enskilt fall.

Arbetsmiljöverkets utgångspunkt är att svenska regler gäller i Sverige, och att eventuella beslut fattas helt i enlighet med de föreskrifter som gäller. Om en

ekonomisk operatör, som blir föremål för tvångsåtgärder, inte accepterar dessa åtgärder måste han överklaga beslutet.

Det har nyligen tagits fram en europeisk förordning som bl.a. innehåller ett förfarande om hur sådana ärenden ska hanteras, den s.k. varuförordningen (764/2008). För tillämpningen av denna finns även en svensk förordning (SFS 2009:52). Föreskrifter från Kommerskollegium är under utarbetning.

Varuförordningen innebär i korthet följande:

Om vi (AV) avser att förbjuda en produkt (som lagligen saluförs i ett annat medlemsland), kräva att den ska ändras eller vill förelägga en ekonomisk aktör att återkalla den, måste vi

- lämna en motiverad underrättelse till den ekonomiske aktören att yttra sig över. Han ska ha minst 20 arbetsdagar på sig att komma in med yttrandet
- när svarstiden har löpt ut har vi 20 arbetsdagar på oss att fatta beslut (tiden kan förlängas med högst 20 arbetsdagar om det är motiverat – aktören ska få besked om förlängningen innan de ursprungliga 20 dagarna löpt ut)
- vi ska meddela kommissionen om beslut om förbud mm
- besluten ska kunna överklagas
- om vi inte fattar beslut ska aktören få besked om detta

Om AV inte hinner fatta beslut inom ovan nämnda tid, ska produkten anses lagligen levererad i Sverige.

Det är emellertid inte tillräckligt att innehålla ovan nämnda tidsfrister – det krävs även att vi kan motivera de krav vi ställer. I varuförordningen, artikel 6.1, fastslås att vi, när vi underrättar aktören om vår avsikt ska anföra tekniska eller vetenskapliga belägg för att våra krav är motiverade enligt något av de allmänintressen som anges i fördraget eller av ett annat tvingande hänsyn, och även visa att beslutet är ändamålsenligt för att uppnå målet och inte går därutöver.

I praktiken innebär detta att vi måste bara förbereda på ev. kommande ärenden och således redan i förväg måste utarbeta dessa motiv för reglerna. Det kommer sannolikt inte att finnas tid att ta fram motiven när ett ärende väl uppkommer.

Generella mål

Följande generella mål för marknadskontrollen av dessa produkter är:

- Att endast produkter som uppfyller ställda krav finns på marknaden

- Att ge signaler att AV inte tolererar att undermåliga produkter levereras
- Att främja konkurrens på lika villkor

Statistik över olyckor och sjukdomar

För de aktuella produkterna har arbetsskadestatistik och statistik över anmälda tillbud för åren 2006 - 2010 tagits fram. För några av produkterna kan ingen arbetsskadestatistik tas fram, eftersom de inte finns som yttre faktor. För några av dessa har istället §2-anmälningarna studerats, men dessa visar enbart att den aktuella produktbenämningen finns med i händelsebeskrivningen. Det behöver inte betyda att produkten har fallerat, det kan t.o.m. vara så att olyckan/tillbudet

uppstått då produkten saknats, eller att åtgärden efter olyckan/tillbudet var att produkten monterats.

Av tabell 5 kan konstateras att antalet olyckor är störst för lösa stegar (ca 600/år och totalt tre dödsfall).

Med ställningar inträffar ca 175 olyckor/år, och 6 dödsfall under perioden.

Med lagerinredningar inträffar drygt 100 olyckor/år, och 1 dödsfall under perioden.

För övriga produkter är antalet olyckor och tillbud betydligt färre (dödsfall med skyddsräcke beror på att skyddsräcke saknades).

Det är inte ofta som cisterner havererar, men följderna när de gör det kan bli desto allvarligare, som t.ex. vid Kemira i Helsingborg år 2005 då en stor cistern som innehöll svavelsyra kollapsade.

Lämpliga metoder för marknads kontroll

Allmänt

Ärenden eller projekt om marknads kontroll kan initieras och bedrivas på många olika sätt. Man brukar skilja mellan proaktiv respektive reaktiv marknads kontroll.

Proaktiv marknads kontroll innebär att AV på eget initiativ väljer att genomföra marknads kontroll på en viss produkt eller en produkttyp, i hela landet eller inom ett visst geografiskt område, på en särskild plats eller i samband med ett evenemang. Exempel på proaktiv marknads kontroll är:

- Marknads kontroll av ett visst produktslag eller en grupp av produkter, t.ex. i butiker/varuhus, postorderföretag eller Internet

- Marknadskontroll av produkter på mässor eller i samband med presentationer
- Marknadskontroll av produkter inom ett branschområde

Reaktiv marknadskontroll innebär att Arbetsmiljöverket ingriper mot en produkt på basis av anmälda olyckor eller tillbud, tips från konkurrenter eller från allmänheten, genom informationssystem (t.ex. RAPEX eller ICSMS) eller på annat sätt. Kännetecknade är att marknadskontrollåtgärderna riktas mot den produkt som avses i anmälningarna m.m. En vanlig källa är även att AV får information om produkter med brister från kontrollorgan, för de områden där besiktningskrav eller motsvarande finns.

Generellt kan sägas att reaktiv marknadskontroll alltid ska göras när AV får trovärdig information om att en produkt inte uppfyller de krav som ställs i föreskrift. Sådan marknadskontroll kan behöva utföras med kort varsel.

Proaktiv marknadskontroll kan göras för en viss produkttyp eller ett visst produktslag utan att AV fått några direkta signaler om att kraven inte är uppfyllda, men normalt är dock att något slag av brist kan anas för

produkttypen/produktslaget. Proaktiv marknadskontroll kan även utföras inom ett visst område, i samband med en mässa eller ett annat evenemang, i en viss typ av butiker, postorderföretag eller hos en särskild grupp leverantörer.

Proaktiv marknadskontroll bör alltid planeras och utföras tillsammans med eller i samråd mellan RE och I. För reaktiv marknadskontroll är det viktigt att man upprätthåller en beredskap att utföra marknadskontroll, inte minst p.g.a. varuförordningen.

Proaktiv marknadskontroll bör genomföras för i huvudsak produkter där specifika produktkrav finns, och där följande (helt eller delvis) är uppfyllt:

- Användning av produkten innebär uppenbara risker för ohälsa och olycksfall
- Konsekvenserna av en olycka p.g.a. brister i en produkt kan bli stora
- Produkterna tillverkas/levereras i stora serier
- Många produkter med samma användningsområde konkurrerar på marknaden

Lämpliga metoder för marknadskontroll för produkter inom det icke harmoniserade produktområdet

För flera produkter inom grupp a) – b) kan såväl proaktiv som reaktiv marknadskontroll utföras. I tabell 2 i finns en förteckning över för vilka produkter resp. metod är lämplig.

För produkter inom grupp c) enligt kap. 2 utförs för närvarande enbart reaktiv marknads kontroll, eftersom produktkraven inte är specificerade i sådan utsträckning att proaktiv marknads kontroll är meningsfull.

Samverkan internt inom AV

Om felaktiga produkter påträffas av I (i samband med inspektion eller på annat sätt), bör information till RE göras skyndsamt. RE ska hålla I underrättad under marknads kontrollärendets gång.

Om proaktiv marknads kontroll ska utföras inom ett inspektionsdistrikt eller en inspektionsavdelning bör dessa beredas tillfälle av medverka i kontrollen. Även avdelningarna J och A kan behöva vara representerade i marknads kontrollprojekt.

Samverkan med externa aktörer

Samarbete med bransch- och intresseorganisationer och med certifierings- och kontrollorgan för de aktuella produkterna bör upprättas och hållas a´ jour.

Samarbetsformer med Tullverket bör tas fram.

Några produkter används även i stor utsträckning av konsumenter, t.ex. stegar. Samarbetsformer med Konsumentverket bör därför tas fram.

Planerade insatser under en 3-årsperiod

Tabell 3 visar planerade verksgemensamma projekt under åren 2012 – 2014.

För 2012 planeras en marknads kontrollinsats (se även tabell 4) för skydds räcken.

Projektet innebär att AV ska kontrollera om de olika system för temporära skydds räcken som finns på marknaden dels marknads förs på ett korrekt sätt, och även uppfyller de kriterier som anges i produktspecificationerna. Oftast gäller det svensk standard SS-EN 13374 "Temporära skydds räckessystem - Specificationer, produktkrav och provningsmetoder". Motiv för projektet är att vi ofta får indikationer från AV:s inspektionsavdelningar att de skydds räcken som påträffas på byggarbetsplatser inte förefaller vara korrekt utformade och tillräckligt hållfasta.

Indikatorer

Följande indikatorer kan ge ledning till vilka produkter som ska väljas för proaktiv marknads kontroll:

- Inträffade olyckor/tillbud med en produkttyp
- Information från I om brister för en produkttyp
- Anmälan från andra aktörer på marknaden (t.ex. konkurrenter)
- Information från andra medlemsländer

Tabell 1 - Lista över produkter inom det icke harmoniserade området. OBS! Ej uttömmande!

(K)= Även konsumentprodukter

Grupp	Produkt	Föreskrift	Kontrollkrav (anmärkningar)
a)	Systemställningar (K)	AFS 1990:12	Typkontroll
a)	Kopplingar till rörställningar	AFS 1990:12	Typkontroll
a)	Stegar (K)	AFS 2004:3	Typkontroll eller certifiering
a)	Arbetsbockar (K)	AFS 2004:3	Typkontroll
a)	Tändapparat för elektriska och icke-elektriska sprängkapslar m.m.	AFS 2007:1	Typkontroll
a)	Vissa behållare, rörledningar och anläggningar	AFS 2005:2	Konstruktionskontroll och tillverkningskontroll
a)	Stolpskor (K)	AFS 2000:6	Certifiering
a)	Arbetskorg att användas för personlyft med kranar eller truckar	AFS 2006:07	Första besiktning
b)	Skyddsnät	AFS 1999:3	Nej
b)	Skyddsräcken	AFS 1999:3	Nej
c)	Utrustning för understöttning vid betonggjutning: Förtillverkad stämp (rörstämp) för formbyggnad, förtillverkad stämp för schaktväggar, stämptorn, förtillverkade formbalkar, formsystem	-- (AML)	Nej
c)	Lagerinredningar (K)	-- (AML)	Nej (användarkrav i AFS 2006:4)
c)	Verktyg för aptering av krutstubin	AFS 2007:1	Nej

Tabell 2 - Lämpliga metoder för marknads kontroll av produkterna

Grupp	Produkt	Metod ¹⁾	Anmärkning
a)	Systemställningar (K)	P/R	
a)	Kopplingar till rörställningar	P/R	
a)	Stegar (K)	P/R	
a)	Arbetsbockar (K)	P/R	
a)	Tändapparat för elektriska och icke-elektriska sprängkapslar m.m.	R	Såväl befintliga som nya produkter på marknaden är till antalet mycket få.
a)	Vissa behållare, rörledning och anläggningar	P/R	De produkter som avses är oftast platsbyggda - komponenterna i sig omfattas av föreskrifterna först när de sätts ihop till en enhet. Den lämpligaste kontrollmetoden är genom inspektion på arbetsplatserna.
a)	Stolpskor (K)	R	Såväl befintliga som nya produkter på marknaden är till antalet mycket få.
a)	Arbetskorg att användas för personlyft med kranar eller truckar	R	Produktkraven är ej specificerade i sådan utsträckning att proaktiv marknads kontroll är meningsfull
b)	Skyddsnät	P/R	
b)	Skyddsräcken	P/R	
c)	Utrustning för understöttning vid betonggjutning: Förtillverkad stämp (rörstämp) för formbyggnad, förtillverkad stämp för schaktväggar, stämptorn, förtillverkade formbalkar, formsystem	R	Produktkraven är ej specificerade i sådan utsträckning att proaktiv marknads kontroll är meningsfull
c)	Lagerinredningar (K)	R	Produktkraven är ej specificerade i sådan utsträckning att proaktiv marknads kontroll är meningsfull
c)	Verktyg för aptering av krutstubin	R	Produktkraven är ej specificerade i sådan utsträckning att proaktiv marknads kontroll är meningsfull

1) P=proaktiv marknads kontroll, R=reaktiv marknads kontroll, (K)= även konsumentprodukt

Tabell 3 - Planerade verksgemensamma projekt för åren 2012 - 2014

Uppskattat resursbehov (mandagar/kilokronor) för respektive avdelning RE, I, J och K.

(K)= Även konsumentprodukter

Delprojekt/ Produktområde	Antal persondagar och kostnader för respektive avdelning (dagar/kkr)								
	2012			2013			2014		
	RE	I	J, K	RE	I	J, K	RE	I	J, K
Skyddsräcken	11/10	3/1	2/0						
Systemställningar (K)				10/15 ¹⁾	6/1 ¹⁾	2/0 ¹⁾	15/15	15/1	2/0
Kopplingar till rörställningar									
Stegar (K)									
Arbetsbockar (K)									
Stegar - detaljhandeln (K)				15/15	15/1	2/0			

1) Avser marknadskontroll på Byggmaskinmässan, Göteborg, 2013 (datum ej fastställt).

Tabell 4 - Projekt under 2012

Projekt	Syfte/motiv
Skydds- räcken	Skyddsräckssystem kontrolleras sällan, och AV misstänker att det finns brister i de skyddsräckssystem som finns på marknaden.

Tabell 5 Arbetskadestatistik för produkter – 2006-2010

Produkt	Anm.	Antal dödsfall	Antal olyckor	§2-anmälningar
Ställningar	Med eller utan hjul	6	878	Ej kontrollerat
Stegar	Enbart lösa stegar	3	2964	Ej kontrollerat
Arbetsbockar	Inkluderar många andra produkter	--	618	Ej kontrollerat
Tändapparat			Inga sökresultat	Ej kontrollerat
Vissa behållare, rörledningar och anläggningar			Inga sökresultat	Ej kontrollerat
Stolpskor			Inga sökresultat	8 st olyckor (ej detaljstuderade)
Arbetskorg att användas för personlyft med kranar eller truckar		Ingår i arbetsbockar	Ingår i arbetsbockar	Ej kontrollerat
Skyddsnät			Inga sökresultat	27 st (7 olyckor, 20 tillbud)
Skyddsräcken	Omfattar även fasta räcken		Inga sökresultat	162 st (1 dödsfall, 107 olyckor, 54 tillbud)
Utrustning för understöttnings vid betonggjutning	stämp (rörstämp) för formbyggnad, stämptorn, form, formbalkar, formsystem	--	186	Ej kontrollerat
Lagerinredningar	Pallställ, hyllställ, ställage	1	530	Ej kontrollerat

Bilaga

Uppföljning av aktiviteter inom marknadskontroll av produkter inom det icke harmoniserade produktområdet under 2010

Projekt

Inga särskilda marknadskontrollprojekt har bedrivits inom produktområdet.

Marknadskontrollärenden

Under 2010 har totalt 13 ärenden pågått. Dessa ärenden har (under året) resulterat i följande åtgärder:

- Frivilliga rättelser 3 st
- Förelägganden 0 st
- Förbud 0 st

Vissa av de 13 ärendena är ännu ej avslutade.

Övrigt

Marknadskontrollprogrammet för det icke harmoniserade området har reviderats.